

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

ANNO (LETO) XXX (24)

No. (Štev.) 19

BUENOS AIRES

13. maja 1971

Prostor okoli Sueškega prekopa

Severnoameriški zunanji minister William Rogers se je pravkar vrnil s potovanja po državah Bližnjega vzhoda, ki se jih posredno ali neposredno tiče rešitev arabsko-izraelskega spora.

Po nenadni smrti dolgoletnega egipčanskega diktatorja Nasserja, ki je Egipt zapeljal najprej v gospodarsko, nato pa še v politično in vojaško odvisnost od Moskve, novi diktator Sadat egipčanske politike do Izraela ni spremenil. Kairo ostaja namreč v vsem odvisen od Moskve, ki ji gre za uničenje Izraela kot severnoameriške politične in vojaške utrdbe na Bližnjem vzhodu.

Po dvakratnem vojaškem porazu, ki ga je Izrael zadal Egiptu je Kairo izgubil tudi kontrolo nad sueškim prekopom, kar mu je v prvi vrsti povzročilo večmilijonski dolarski primanjkljaj v vsakoletnem državnem proračunu. Sueški prekop ostaja zaprt, toda ne samo za egipčansko državno blagajno, temveč predvsem za Moskvo, ki ji je vedno bil najbližja in najcenejša pot iz Črnega in Sredozemskega morja na Srednji vzhod, bogat zlasti na petroleje.

Pred egipčanskim poddržavljenjem sueškega prekopa, s čemer je kontrolo nad njim izgubila Anglija, je ostal Kairo edini lastnik te tako važne mednarodne pomorske bližnjice. Ko je Kairo pod Nasserjem postal gospodarsko, vojaško in politično odvisen od Moskve, je tudi kontrola nad sueškim prekopom dejansko prešla v moskovske roke. To izključno kontrolo je Kairo, odn. Moskvi iztrgal iz rok Izrael, ko je pregnal egipčansko vojsko s sinajskega polotoka in se utrdil s svojimi oboroženimi silami vzdolž vzhodne obale sueškega prekopa.

Ker je Moskva središče zaprte družbe, se pravi družbe, ki vsled svojega manjvrednostnega kompleksa sovraži odprto družbo, neprestano kuje zlobne naklepe proti slehernemu družbenemu sistemu, ki ni komunističen. Zato skriva tudi svoje celo najbolj nedolžne trgovske posle, da ne govorimo o političnih in vojaških ukrepih, ki jih kuje proti svobodnemu svetu. Če že ni mogla sovjetska trgovska ali vojna mornarica iz Črnega morja skozi dardanelsko ožino, ki jo kontrolira Turčija, ne da bi za to vedel svobodni svet, pa je po Nasserjevi kontroli sueškega prekopa Moskva mogla kontrolirati vsaj eno morskotno pot in na njej premikanje ladjevja svobodnega sveta. Ta izključna kontrola ji je bila izmaknjena, ko se je izraelska vojska pojavila na sueški vzhodni obali.

Že dvakratno zaprtje sueškega prekopa v enem desetletju je izučilo velike ladijske družbe, da na ta vodni prehod med Afriko in Azijo ne smejo več računati kot nekaj stalnega, kakor je to bilo, dokler ga je kontrolirala Anglija. Celotni prvi in drugi svetovni vojni sueški prekop, pod angleško kontrolo, ni bil zaprt ladjemv nobene države. Zato so zlasti po zadnji arabsko-izraelski vojni leta 1967 preusmerile svoj promet okoli Afrike. Preusmeritev tega prometa je prizadela gospodarstvo vseh držav sveta, naj so to hotele ali ne. Zvišanje prevoznih tarif, zlasti petroleja iz držav okoli perzijskega zaliva, je dvignilo cene potrošnih dobrinam po vsem svetu. Ker sedaj ves ladijski promet že nad tri leta teče okoli Afrike in ker morebitno ponovno odprtje sueškega prekopa stodoletno ne zagotavlja njegove stabilnosti vsaj, recimo, do konca tega stoletja, v vodstvih velikih ladijskih družb posebej na sueški prekop ne mislijo; to toliko manj, ker skozi prekop itak ne morejo pluti večstotinsko tonski petrolejski tankerji, ki jih je bilo medtem zgrajenih zlasti v japonskih ladjedelnicah veliko število.

Zato gre okoli sueškega prekopa v zadnji analizi le za dvoboj med ZDA in ZSSR. Katero koli sovjetsko ladjeve — in gre predvsem za vojaško — mora iz sovjetskih pristanišč pluti vedno mimo kontrolnih oči svobodnega sveta. Iz Baltika mora skozi ožino Skagerrak in Kategat, iz Črnega morja skozi Dardanele v Sredozemlje in nato še mimo

POLITIČNI IN GOSPODARSKI RAZVOJ V JUGOSLAVIJI

PARTIJSKA KASTA LOČENA OD LJUDSTVA

V sredo, 5. t. m. je jugoslovanska komunistična partija sklicala v Sarajevu 2. kongres jugoslovanskih samoupravljalcev. Kongres je zasedal do sobote, 8. t. m. in se ga je udeležil tudi komunistični diktator Tito.

Na kongresu so poleg običajnih samoupravljaljskih problemov, ki težijo državo, odkar je bil ta nenaravni družbeno-gospodarski sistem vpeljan v Jugoslavijo kot nadomestilo za prav tako nenaravno komunistično gospodarstvo po sovjetskem vzoru, razpravljali tudi o vprašanju uzakonjenja pravice do stavke. Titova Jugoslavija bi tako postala prva komunistična država, ki bi uzakonila to delavsko pravico, katero imajo delavci že zdavnaj uzakonjeno v tkim. kapitalističnem svetu. Opazovalci menijo, da bi imel ta korak daljnosežne posledice tudi za ves komunistični blok v vzhodni Evropi.

Teden dni pred začetkom 2. samoupravljaljskega kongresa je Tito sklical sejo prezidija jugoslovanske komunistične partije ter je na njej silovito napadel „nacionaliste, ki sedaj konspirativno delujejo proti državi kot separatisti“, in rotnel, da komunistična partija odn. komunisti „vse preveč popuščajo“, ker da so se navzeli „buržujskih navad in buržujskega ugodja“, s čemer „spravljajo v nevarnost pridobitve samoupravljaljske družbe.“

Federalni komunistični predsednik zloglasni Mitja Ribičič je že minuli mesec moral priznati, da je povezanost med posameznimi republičnimi partijami in federativno centralo v Beogradu vedno rahlejša, ko je izjavil: „Federativne republike (beri: republiške partije — op. ur.) že nastopajo kot neodvisne republike.“ Tito je zato na omenjeni seji prezidija jugoslovanske komunistične partije obožil svoje tovariše, da je „takemu stanju kriva slabost nekaterih vodij Lige komunistov Jugoslavije.“

Tuji opazovalci jugoslovanskega razvoja ugotavljajo, da je večina Titovih everilskih komunistov danes popolnoma pomeščanjena in se krčevito oklepa svojih privilegijev. Partijski veljaki so se spremenili v kasto popolnoma ločeno od ostalega prebivalstva.

Ta vrhunska komunistična kasta v Jugoslaviji je pred meseci neumljeno zadušila opozicijo, ki se je začela širiti predvsem po jugoslovanskih univerzah med študenti, na splošno nezadovoljstvo nad gospodarskim položajem v državi pa odgovorila z 20 odstotnim znižanjem delavskih plač.

Prav v Sarajevu, kjer je zasedal 2. kongres jugoslovanskih samoupravljalcev, se je minulega marca razplamtela silovita stavka, ki jo je režim seveda takoj proglasil za nezakonito.

Prva stavka v komunistični Jugoslaviji je bila že leta 1958 v Sloveniji. Od takrat dalje je bilo širom države do konca aprila t. l. 2012 delavskih stavk, ali, kakor jim pravijo jugoslovanski komunisti: prekinitve dela.

Vsled brezupnega gospodarskega položaja, v katerem se nahaja Jugoslavija, je Tito na seji prezidija kom. partije zahteval tudi „odločno zategniti pasove“, dalje „boj proti razbohoteni birokraciji“ in vrsto drugih ukrepov, s

katerimi naj bi zaustavili gospodarski razkroj. V tkim. socialistični Jugoslaviji so danes družbene razlike med posameznimi sloji, ki jih komunisti nočejo imenovati razrede, tako velike, kakor niso bile v bivši „kapitalistični“ Jugoslaviji. Mesečni dohodki v delavskih vrstah se namreč sučejo med 40 in 500 dolarjev. Prestiž partije, v kolikor ga je še imela do konca lanskega leta, hitro pada proti ničli ter se tudi prepričani partiji, kolikor jih sploh še je, izogibajo debatam o partijskih načelih, smernicah in načrtih.

Beograjski dnevnik Politika, ki se je zlasti v zadnjih mesecih spremenil v močno polemičen list in se je prav zato njegova naklada dvignila nad 270.000 izvodov dnevno, je pred kratkim objavil karikaturo jugoslovanskega zemljevida z napisom: „Vsled inventarja zaprto.“ Beograjska Borba, ki je glasilo jugoslovanske komunistične partije, pa redko kdo še kupi, tako, da je bila prisljena svojo naklado od 200.000 izvodov dnevno znižati na vsega 40.000 izvodov za vso državo. Enako se godi vsemu drugemu partijskemu časopisu, med drugim tudi ljubljanskemu Delu. V vodstvu Dela so pred kratkim spet razpravljali o „resni finančni krizi“, v kateri se naš dnevnik nahaja. Na zadnji seji so napadli „slovenski verski tisk, ki svoje naklade nenehno viša.“

Prav takšen polom, kakor samoupravljanje, je bila za jugoslovansko gospodarstvo tudi nedavna devalvacija dinarja. Kljub 20 odstotni devalvaciji je jugoslovanski izvoz v prvih treh mesecih letošnjega leta narasel samo za 7 odstotkov, medtem ko se je uvoz v istem času povečal za 14 odstotkov. Samo v letošnjem marcu je draginja narasla za nadaljnja 2 odst. vsled močnega povišanja cen gorivu, telefonu, električnemu toku in transportu.

Tito je na seji prezidija partije tudi opozarjal, da „liberalizacija gospodarstva grozi razkroju države.“ Kljub govorjenju in načrtih o tkim. ustavni reformi, ki bo, če bo izpeljana, že četrta v komunistični Jugoslaviji, jugoslovanska kom. partija stremi za ohranitvijo centralizma tako v gospodarskem kakor v političnem pogledu. Raznolikost gospodarskih aspiracij, ki se v zadnjih mesecih stopnjujejo zlasti v Sloveniji in Hrvaški ter Srbiji v odnosih do drugih treh komunističnih republik, se pravi Bosne-Hercegovine, Makedonije in Črne gore, se prenaša tudi na politično polje ter je predvidna tudi v zunanjem svetu zlasti med Srbijo in Hrvaško.

Med drugo svetovno vojno si je del hrvaškega prebivalstva, čeprav pod nacišističnim pokroviteljstvom, priboril tkim. Nezavisno hrvaško državo. Krvavi protisrbski pogromi v Bosni in Hercegovini so razplamteli že itak stare antagonizme med obema narodoma. V zadnjih mesecih ti antagonizmi prihajajo na dan spet z večjo silo in najdemo izraza v številnih atentatih ne samo v Jugoslaviji, temveč tudi v Zahodni Evropi. Nedavna smrtna žrtev takega atentata je bil Titov veleposlanik v Stockholmu na Švedskem, na drugi strani pa tudi dr. Jelić, ki je znan, da pri sovjetih išče zaveznikov za obnovo hrvaške države.

Izraelu samemu sueški prekop ni potreben kot pomorska prehodna pot, da si finančnega dohodka, ki ga prekop prinaša, ne bi branil.

Nadaljnja kontrola svobodnega sveta nad sueškim prekopom in nad celotnim bližnjemvzhodnim petrolejskim prostorom in s tem nad moskovskim poseganjem v ta prostor ostaja v sedanjih okoliščinah odvisna od nadaljnjega obstoja Izraela kot države in njegove vojaške kontrole sinajskega polotoka.

V takem okviru kaže, da je najprimerneje zasledovati nadaljnji razvoj dogodkov, gospodarskih, političnih in vojaških, na prostoru okoli sueškega prekopa.

Eligieron la libertad

Varias veces nos hemos referido desde este lugar, al caso cubano. El régimen comunista de Fidel Castro, que al principio procedía sin ningún tipo de miramientos, ha tratado últimamente de proceder con mayor tino, a efectos de mejorar su imagen en el exterior. La política le ha dado buenos frutos, ya que no son pocos los que creen en una "humanización" del castrismo. En ese presunto cambio de actitud se basan también, quienes tratan de hacer entrar a Cuba nuevamente en la Organización de los Estados Americanos.

Pero son frecuentes también los hechos, que, pese al esfuerzo de régimen, desmienten el "paraíso" castrcomunista. Así los recientes fusilamientos, y las persecuciones a intelectuales y escritores. Ahora son pescadores cubanos, los que demuestran, que prefieren vivir en libertad, antes que soportar la tiranía de Castro.

El caso ocurrió en el puerto Progreso, en Méjico. Casi toda la tripulación de un pesquero cubano, que se quedó sin combustible en aguas mejicanas, se negó a regresar a Cuba y ha solicitado asilo político en Méjico.

Doce de los 14 tripulantes del "Elby I" dijeron que no querían volver a la isla comunista. Solo el capitán y un tripulante permanecen a bordo del pesquero.

El hecho, por sí significativo, desmiente una vez más a los que, malintencionados o cegados, cantan loas al régimen cubano.

Izbrali so svobodo

Večkrat smo se na tem mestu pomudili ob kubanskem slučaju. Komunistični režim Fidel Castra, ki je v začetku postopal brez vsakega ozira, skuša zadnje čase delovati z večjo previdnostjo, da bi izboljšal svoj položaj zlasti v tujini. Ta politika je doslej prinesla že lepe sadove, kajti ni malo takih, ki verjamejo v neko „humanizacijo“ kastrizma. Na tej domnevni spremembi temeljijo tudi naporji tistih, ki skušajo Kubo znova vpeljati v Organizacijo Ameriških držav.

So pa tudi pogosti primeri, ki postavijo na laž kastrokomunistični „raj“, kljub naporom režima. Tako nedavne ustrelitve in preganjanje intelektualcev in pisateljev. Sedaj pa so kubanski ribiči tisti, ki dokazujejo, da raje živijo na svobodi kot da bi prenašali Castrovo tiranijo.

Dogodilo se je v mehiškem pristanišču Progreso. Skoraj vsa posadka kubanske ribiške ladje, ki je ostala brez goriva v mehiških vodah, se je uprla povratku na Kubo in zaprosila v Mehiki za politični azil.

Dvanajst od štirinajstih mož posadke ladje „Elby I“ so povedali, da se ne želijo vrniti na komunistični otok. Le kapitan in en mornar sta ostala na krovu.

Dogodek, ki je že itak pomenljiv, ponovno postavi na laž vse tiste, ki zaslepljeni ali slabonamerni, opevajo kubanski režim.

Slovenec v odpravi na Mount Everest

ING. JURE SKVARČA V III. ARGENTINSKI ODPRAVI NA HIMALAJO

V Argentini se andinizem plodno razvija. Kot nekaj vrhunski podvig in v dokaz argentinske zrelosti v gorništvu pa imajo za letoš v načrtu — kot povsod drugod po svetu — izpeljati odpravo na Himalajo. In v to letošnje ekspedicijo so med plezalce vključili tudi Slovenca, ing. Jureta Skvarča, ki v polni meri zasluži to priznanje za svoje gorniške podvige. To je zanj velika odgovornost, pa tudi čast, saj je cilj odprave prav najvišja gora sveta, Mount Everest.

Argentinci so že prej dvakrat naskočili Himalajo. Prvič, leta 1954, so prišli skoraj na vrh Dhaulaghirja. Pri tej odpravi je sodeloval tudi Slovenec Dinko Bertoncelj iz Bariloč, ki je svojo pot opisal v knjigi „Dhaulaghir“. Odprava se je žalostno končala s smrtjo vodje odprave Ibañeza. Nekaj let za njimi je odprava Emiliana Huerta skušala spet doseči vrh, a ji ni uspelo. Sedanja tretja odprava pa si je izbrala sam Mount Everest (8848 m). Tega sta sicer premagala že Hillary in Tensing leta 1953, pa pozneje tudi švicarji, rdeči Kitajci. Amerikanci, Indijci in Japonci. Toda Argentinci so si zadali nalogo, da ga kot prvi preplezajo v pomorskem času, v tamkajšnji jeseni, ko je bolj mraz in je dohod težavnejši. Iz Buenos Airesa bodo odšli konec julija.

Vodja te odprave je Slovenec dobro znani Gerard Watzl, ki je skupaj

z Dinkom naskakoval Dhaulagiri in tudi prišel na njem najvišje, sedaj pa je predsednik Centro Andino v Buenos Airesu. Med druge plezalce, kot so Fonrouge, Peterek, Comesaña, Mario Serano (ki ga poznamo iz opisovanj bratov Skvarčev) je bil vključen tudi kot eden najboljših plezalcev v Argentini ing. Jure Skvarča.

Že dolga leta zasledujemo delovanje bratov Skvarčev v gorniških podvigih. Vsi vemo, da si je ing. Jure Skvarča pridobil veliko izkušenj v ledu, med viharji in v skrajno težkih okoliščinah, saj se že leta povrača na Kontinentalni natanonski led, kjer je sam ali z bratom Petrom ali z drugimi opravil precej vrhunskih podvigov na dosedaj še deviške vrhove. Vsi se spominjamo imen Pier Giorgio, Cerro Norte, Mellizos, Cerro Bertrand. Tudi v mendoških gorah je Jure dobil izkušnje z visino na Cordonu El Plata. Vse to pa še mnogo drugega je zagotovilo za njegovo usposobljenost in tehnično zrelost za tak vrhunski naskok na Mount Everest.

Slovenci v Argentini, smo lahko ponosni, da se bo slovensko ime poneslo na vrhove Himalaje. To je tudi dokaz, kako se oddolžujemo naši novi domovini predvsem v gorništvu, ko ohranjamo tradicijo ljubiteljev gora še od doma, ko smo dajali in še dajemo argentinstvu preko „šume“ v Bariločah do mladih buenosairesčanov bratov Skvarčev.

Sedaj popravljajo napake

ZDOMCE BI RADI DOBILI DOMOV

Problem delavcev, ki odhajajo na delo v tujino, najsibodi na sezonsko ali za stalno, je začel sedaj resno skrbeti domače oblastnike. Razni pojavi, med katere je zlasti štetih pomanjkanje visoko kvalificiranih delavcev v domači industriji, je prisilil, da so se s problemom začeli ubadati odgovorni vladni organi.

Na raznih sejah so prišli do zaključka, da si bo moralo politično vodstvo le „ustvariti svoj koncept o zaposlovanju naših delavcev v tujini“. Do tega so prišli potem, ko so statistični

uradi ugotovili, da v Sloveniji nastaja okoli 15.000 nezasedenih mest vsako leto, hkrati pa ekonomska emigracija dosega že zaskrbujoče števila.

O tej problematiki je razpravljal na seji Odbor za družbene ekonomske odnose gospodarskega zbora slovenske vlade. Ta je pa seveda stvar preučeval precej iz birokratičnega vidika. Problem bi radi prenesli na ramena drugih. Tako je že takoj na začetku dotične seje predstavnik republiškega Izvršnega sveta med drugim povedal, da bi „vse (Nad. na 2. str.)

Čilska komunistizacija

ALLENDE VPREGA TUDI VOJSKO

Čilska vlada pod vodstvom marksista Allendeja postopoma spreminja Čile v komunistično državo. Celotno čilsko gospodarstvo postopoma nacionalizira ter že ima popolno kontrolo nad vso kemično industrijo, nad živilsko industrijo, nad energetske proizvodnje, nad večino rudnikov in nad celotnim bančnim sistemom v državi.

Allendejeva vlada si je s tem zagotovila absolutno kontrolo nad nadaljnjim gospodarskim razvojem Čila, zlasti, ko je spravila pod svoje nadzorstvo tudi celotno železniško mrežo in 70 odstotkov občinskih prevoznih sredstev.

Da bi v svoj marksistični voz vpregel tudi čilsko vojsko, je Allende začel na direktorska mesta v poddržavljenskih rudniških, kemičnih in drugih podjetjih postavljati generale in druge visoke častnike. Allende „zagovarja“ te nastavitve z izjavami, da so mnogi visoki častniki „strokovnjaki“ na mnogih tehničnih področjih in da njihovega znanja ne smemo odreči blaginji čilskega ljudstva. „Allende je imel že več tainih sestankov s čilskimi visokimi vojaškimi krogi kot ustavni vrhovni poveljnik čilskih oboroženih sil in izjavlja, da mu o vsebini razgovorov na teh sestankih ni treba nikomur poročati. Kar se jaz pogovarjam s čilskimi vojaški, s čilskimi mornarji in s čilskimi letalci, se pogovarjam kot ustavni vrhovni poveljnik čilskih oboroženih sil. Ni mi treba in ne bom nikomur dajal pojasnil o tej zadevi,“ je nedavno izjavil dvema krščanskima demokratoma, ki sta zahtevala tajno sejo poslanske zbornice, na kateri naj bi Allende poročal o svojih razgovorih z vojaški.

Ker že kontrolira ves bančni sistem, kontrolira Allende tudi kreditni sistem v državi. Allendeju je s kontrolo kredita enostavno kontrolirati ves nadaljnji razvoj še obstoječega zasebnega kapitala tako, da bo, kakor je izjavil Allendejev gospodarski minister Zorilla, „lahko doseči, da bo ta sektor koordiniral svoje akcije v skladu s celotnim državnim razvojem,“ kar z drugimi besedami pomeni: tudi še obstoječega zasebnega sektorja bo v čilskem gospodarstvu v najkrajšem času konec.

Kljub odporu zemljiških posestnikov in celo nekaterih manjših kmetov Allende s pospešenim tempom izpeljuje svojo tkim. agrarno reformo s poddržavljanjem velikih in majhnih posestev. Podržavljeno zemljo pa ne razdeljuje last „tistemu, ki jo obdeluje“, temveč jo obdelovalec dobi le v došmrtni najem.

Najhitrejšje podržavljanje posestev se vrši na področju južno od Santiaga in ga vodi tkim. Korporacija agrarne reforme (CORA). Že krščansko-demokratska vlada je začela izvajati agrarno reformo, toda tako, da je razlaščenno zemljo delila obdelovalcem v last. Allende je sedaj tudi tistim kmetom, ki so zemljo dobili od Freija v lastništvo, le to razlabil in jo podržavil.

Doslej je Allendejeva vlada podržavila 568 poljedelskih kompleksov, ki obsegajo blizu podruhi milijon hektarjev. Trenutno ima Allendejev poljedelski minister Chonchol v načrtu podržaviti še nadaljnjih 432 poljedelskih kompleksov, da bo dosegel številko 1000 do konca letošnjega leta.

Dvoletnost romunskega komunizma

TUDI JUGOSLAVIJO V COMECON

Romunski komunistični diktator Ceaucescu je ob priliki proslav 50. letnice romunske komunistične partije spet proglasil romunsko neodvisnost od Moskve v njenih odnosih do zahodnih sil in do ostalih sovjetskih satelitov. Ceaucescu je znova zatrdil, da Romunija ne priznava sovjetskih političnih in gospodarskih napotkov, ki jih iz Moskve dajejo evropskim satelitom.

Dobesedno je izjavil, da se je treba „boriti proti šovinizmu in hegemoniji“ Sovjetske zveze ter zatrdil, da je treba v sovjetsko gospodarsko organizacijo Comecon, v katerem Moskva povezuje svoje satelite, vključiti tudi Titovo Jugoslavijo ter tudi „nesocialistične države“.

Tito se je doslej otepal vključitve Jugoslavije v Comecon, ker je svoje

gospodarstvo skoro v celoti naslonil na ameriški dolar. V Comeconu je bila Jugoslavija samo kot opazovalec, brez pravice glasovanja, pa seveda svobodna sovjetske kontrole svojega gospodarstva. Opazovalci se sprašujejo, ali je Ceaucescu predlagal vključitev Jugoslavije v Comecon svojevoljno, brez predhodnega posvetovanja s Titom, ali pa je to storil po posvetovanju z Moskvo, ki hoče tudi jugoslovansko gospodarstvo znova vključiti pod svojo kontrolo. V Moskvi pričakujejo zadevnih sprememb po Titovi smrti, če bo šel razvoj v smer, ki ga te komunistični državi pripravlja Kremelj. Dasi Ceaucescu nasprotuje sovjetski prepovedi satelitom, da bi vzdrževali svojevoljne gospodarske stike z zahodnimi silami, pa ne nasprotuje sovjetski želji ponovne celotne vključitve Jugoslavije v sovjetsko satelitsko družino.

Znotraj Romunije ohranja Ceaucescu s svojo komunistično partijo železno kontrolo nad državo. Kakršna koli primerjava v tem oziru s češkoslovaško ne pride v poštev. Romunija hoče ohraniti svobodo svojih odnosov z zunanjim svetom, na znotraj pa ohranja najtesnejše ideološke stike z Moskvo.

SEDAJ POPRAVLJAJO NAPAKE

(Nad. s 3. str.)

samoupravne organizacije morale graditi svoje razvojne programe na podlagi tega elementa, ne pa čakati na rešilno potezo političnih vrhov.

Kako te organizacije gledajo na problem, pa je razvidno iz tega, da je predanih državnemu tožilstvu 29 delovnih organizacij, ki so osumljene, da so nezakonito „posredovale“ svoje delavce v nekatere zahodne države. To sedaj imenujejo „nelegalne kanale“, da jih ločijo od legalnih, ki prav tako posredujejo delavce tujini.

V razpravi pa so prišli tudi do zaključka, da bi bilo treba najprej ustvariti ekonomske pogoje, ki bodo sami privabili zdomce. A tu je problem potrebnih delovnih mest, in zlasti stanovanj ter ustreznega dohodka. Opazili pa so tudi (kot da ne bi celo domače časopisje na to stalno opozarjalo), da je odtok delovne moči zlasti velik na kmetijskih območjih, zaradi česar je treba nujno ustvarjati boljše možnosti za kmetijstvo, da se nadaljni odtok vsaj delno ustavi.

Ob koncu pa so v vsej svoji nemoči znova potrdili, da je vprašanje odhajanja delavcev v tujino tako aktualen, da ga je treba postaviti pred politični organizem, ki naj izdelava koncept reševanja tega problema.

S tem se je seveda konkretna rešitev prestavila za nedoločeno čas. Vzrok je gotovo uradna birokratska neučinkovitost. Po drugi strani pa na tako zavlačevanje gotovo vplivajo tudi drevize, ki jih režim krhavo potrebuje, in ki v največjih količinah prihajajo prav od delavcev, zaposlenih v tujini. Za judenje groše...

Ni še dobil spomenika

V zadnjih letih smo bili priča mnogim spominskim obletnicam in proslavam. V počev so bili vzeti pomembni datumi kot npr. 25-letnica fašističnega padca, 50 let zaključka prve svetovne vojne, zrušenje nacistične strahovlade v Evropi in s njim po zaključku druge svetovne vojne nove oblike sožitja in sodelovanja narodov. V vseh velikih zgodovinskih prelomnicah se navadno srečamo tudi s kako veliko osebnostjo ki je odigrala prvenstveno vlogo v skupno dobro naroda.

Med take velike osebnosti spada v novejši zgodovini slovenskega naroda prav gotovo dr. Janez Evangelist Krek, bogoslovni profesor v Ljubljani, državni poslanec v dunajskem parlamentu, bореc za socialne pravice delovnih stanov in nedosegljiv kulturni delavec ter vzgojitelj širokih množic po vsej Sloveniji. Bil je neustrašen in vztrajen organizator, ljudski govornik, človek širokih zamisli ali konceptov, poln simpatij in ljubezni do malega človeka, njegovega trpljenja in njegovih potreb. Ljubezen, ki je poznala samo človeka, njegove potrebe in delo zanj, ki pri tem ni delala razlike med pristašem in nasprotnikom, je Kreku omogočila, da je lahko postal vsem vse in zares simbol

Mednarodni teden

Medtem, ko je Nixon ponovno objavil, da bo še letos umaknil skoraj vse ameriško vojaštvo iz Vietnama in predlagal Hanoju, naj bi ameriške vojne ujetnike poslal do konca sovražnosti v nevratno švedsko, kakor to namerava storiti Južni Vietnam s severovietnamskimi vojnimi ujetniki, je severovietnamska komunistična delegacija v Parizu po nalogu hanojske vlade zavrnila Nixonov predlog o vojni ujetnikih, kitajska komunistična vlada pa istočasno obtožila Washington, da pripravlja zaroto proti Kitajski, ko govorijo o priznanju Formoze na eni in Pekingu na drugi strani. V Pekingu so izjavili, da so pripravljeni vzpostaviti prijateljske odnose „z ameriškim ljudstvom, ne z ameriško vlado“, po znanem komunističnem načelu hujskanja prebivalstva proti zakoniti oblasti.

Svojega zunanega ministra Rogersa je Nixon poslal na Bližnji vzhod, da bi ponovno poskušal na kraju samem dogmati ozadje egiptanske in izraelske trgovlavoosti okoli suškega prekopa in sinajskega polotoka. Egipt odn. njegovo oboroženo silo v celoti kontrolira Moskva. Ker Moskvi trenutno ni za spopad z Washingtonom na Bližnjem vzhodu, je prisilila egiptanskega diktatorja Sadata, da bi pristal na postopno izraelsko evakuacijo sinajskega polotoka. Egiptanske čete bi tudi spet prekoračile suški prekop. V Jeruzalemu je Rogers naletel na odpor proti egiptanskim predlogom, ki ga ni pričakoval. ZDA si hočejo sicer ohraniti izraelsko udrbo sredi Bližnjega vzhoda, da preko nje kontrolirajo sovjetsko politiko na tem področju, vendar im prav tako ne gre za spopad z ZSSR. Zato iščejo kakršen koli sporazum med Kairo in Tel Avivom, ki bi za dogleden čas pomaknil nevarnost nove arabsko-izraelske vojne v bodočnost.

Novica tedna pa je bilo poročilo o krizi ameriškega dolarja. Nepoučeni časnikarji in zlasti ceneno časopisje so pod bombastičnimi naslovi (n. pr. Svetovna ofenziva proti dolarju. Razpad ameriškega dolarskega imperija. Preplah v Ameriki. Dolar odvisen od Evrope, itd.) pisali o finančni krizi, ki bi lahko nastala, če je ne bi hladnokrvno kontrolirali strokovnjaki v Zahodni Evropi in ZDA. Tako pa se nevarnost prejšnja dolarske valute v Zahodni Evropi ameriški in evropski finančniki rešili za sedaj tako, da so nemški marki dopustili svobodno ustalitev v razmerju z dolarjem, prav tako nekaterim drugim evropskim valutam.

SPOROČILO NAROČNIKOM

V zadnji številki smo opozorili naročnike, ki prejemale naš list na pošti, da naj nam sporočijo morebitne izgube izvodov zaradi poštne konflikta, ki da se je že uredil. Vendar konflikt kljub nasprotnim uradnim objavam še doslej ni rešen. Zato ponovno prosimo naročnike razumevanja. Ko se stvari dokončno uredijo, bomo z naše strani skušali proti stroškom nadomestiti izgubljene številke.

Uprava

Poslušaj svojega očeta, ki ti je dal življenje, in ne zaničaj svoje matere, ko se postara!

Sveto pismo, Knjiga pregovorov, 23, 22.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

PROBLEMI IN SE NOVI PROBLEMI

Sestanek višjih vojaških poveljnikov, ki je bil v sredo 5. t. m., je razburil že itak nemirno politično ozračje. Opazovalci so imeli mnogo dela, da so po svoje raztolmačili, kako in kam se bo obrnila vladna politika. Razne vesti so bile tako nasprotne, da je končno javnost skomizgnila z rameni in opustila ubijanje glede snovi in zaključkov vojaškega sestanka.

Temu je seveda kriva tajnost, v kateri so se razvijali pogovori tako poveljnikov suhozemske vojske (katerim predseduje gen. Lanusse), kot vrhovnih vojaških poveljnikov vseh treh vojaških rodov, katerih sestanek je bil isti dan (in jim tudi predseduje gen. Lanusse). Najbolj verjetna je verzija, ki poroča, da se je ponovno govorilo o možni poglobitvi revolucionarnega procesa, predno bi prišlo (po že tradicionalnih „treh letih“) do institucionalnega izhoda. Preučili pa so se tudi nekateri bodoči koraki tako na političnem kot na gospodarskem polju. Vlada stoji na temeljitimi notranjimi spremembami. Govori se o raznih „ministrskih ločitvah“, to je, spremembah v ustroju ministrstev. Prizadeto bi bilo zlasti ekonomsko ministrstvo, pokroviteljstvo katerega bi odpadlo poljedelstvo (dobili bi ministrstvo za poljedelstvo). Prav tako bi bilo ustanovljeno novo Delavsko ministrstvo. Šport bi dobil svoje

državno tajništvo, itd. Poglobitev dela s strani vlade je res nujna. Problemi se kopičijo drug na drugega, inflacija pa vedno bolj narašča. Na tem polju se precej govori o bližnji ostavki ministra dr. Ferrerja. Opazovalci menijo, da do slej še ni bil odstavljen, ker pač vlada ni našla boljšega naslednika.

— Da na kratko pregledamo dogodke preteklega tedna. Učitelji so stavkali 48 ur; zahtevali so povišico plač in ukinitve vzgojne reforme.

— Notranji minister dr. Mor Roig je poletel v Patagonijo, kjer je raziskal politični in gospodarski položaj. Nato je šel še v provinco La Pampa, kjer je tudi objavil imenovanje novega guvernerja te province, mesto, ki je prazno, odkar je bil bivši guverner Guozden prestavljen v Córdoba. Novi guverner, Benjamin S. Trapaglia, je po rodu iz La Pampe, star 63 let, oče sedmih otrok. Doslej je bil predsednik pampske provincijske banke.

— Politične stranke se pa krepko pripravljajo na trenutek (morda čez tri leta), ko bodo morale stopiti pred javnost v volilni bitki. Najbolj delavni so peronisti (pridno romajo v Madrid, gotovo ne za svoj denar), in radikali. Drugi tudi ne zaostajajo. Pred kratkim se je zbrala koordinacijska ekipa krščanskih demokratov, ki bo skušala to zelo atomizirano gibanje znova zediniti.

Razvoj na Južnem Balkanu

Pred kratkim je najprej Titova Jugoslavija, za njo pa sedaj še Grčija vzpostavila normalne diplomatske odnose s kitajskim satelitom v Evropi, Albanijo.

Grčija diplomatskih odnosov z Albanijo po drugi svetovni vojni sploh ni obnovila. Po fašistični zasedbi Albanije tik pred drugo svetovno vojno je med Tirano in Atenami vojno stanje dejansko še vedno trajalo do današnjih dni. Titova Jugoslavija je prekinila stike z Albanijo, ko so se v Tirani znašli pred nevarnostjo jugoslovanske priključitve Albanije, s sovjetskim pristankom. Zato je Albanija segla po zavezništvo na Daljni vzhod v Peking in dala svojo obalo na razpolago za oporišče morebitnim kitajskim podmornicam ali drugemu vojnemu ladjevju, kadar bi bilo potrebno.

Grška vojaška vlada, ki doma odločno preganja komuniste in druge prevarne elemente, je v zadnjih tednih pripravila načrte za novo politiko na balkanskem prostoru, zlasti po vzpostavitvi rednih diplomatskih odnosov med Beogradom in Tirano.

Grčiji gre v prvi vrsti za konsolidacijo svojih notranjih razmer. Gospodarski položaj se je vojaški vladi deloma posrečilo izboljšati in je zlasti med industrijskim delavstvom pridobila na

ugledu. Zato ima sedaj vse možnosti, da pozornost delavstva obrne proč od levičarskih tendenc, istočasno pa reši tudi finančno vprašanje države, v katerem se nahaja vsled velikih kratkoročnih zunanjih posojil, za katere mora plačevati visoke obresti.

Albanija, ki je od Kitajske dobila doslej precejšnjo gospodarsko pomoč, je začela industrializirati deželo, ter se ji je lanko leto celo posrečilo doseči previške v poljedelski proizvodnji.

Zato med Grčijo in Albanijo obnovitev diplomatskih odnosov v glavnem temelji na gospodarskih osnovah.

Titova Jugoslavija, ki je še do nedavna označevala Albance za „izdajalce socializma“ prav tako, kakor je Albanija obsojala Tita, se sedaj dogovarja s Tirano o elektrifikaciji in medsebojni gospodarski izmenjavi.

Naravni podaljšek novih zблиževanj med balkanskimi državami bi bila Turčija, ki doslej še vedno ostaja na robu teh dogajanj. Turčiji je še dobro v spominu politična nekoristnost povezovanja s komunistično Jugoslavijo in kakršnega koli pakta z balkanskimi državami, ki so doslej še vsi razpadli ob najhujših udarcih od zunaj.

Moskva in Washington skrbno zasledujeta razvoj na balkanskem prostoru.

pokazal, da je največja od vseh kreposti ljubezen. Krek je ljubezen bogato razdaljal, zato je dobil od ljudstva, ki je pogosto zelo nevhaležno, največ, kar to more dati javnemu delavcu, to je polno zaupanje.

Slovenci z Goriškega in Tržaškega so prišli masovno v osebni stik s Krekom med prvo svetovno vojno, ko so se v velikem številu skupno s Furlani zatekli kot vojni begunci v Ljubljano. Med temi pribežniki je bil tudi mladi furlanski duhovnik Luigi Fogar, poznejši tržaški škof in ki preživlja sedaj svojo častljivo starost v Rimu.

Kako se je tedaj Krek zavzel za primorske begunce, opisuje eden njegovih sodelavcev takole: „Komaj so primorski begunci dospeli v Ljubljano, jih je Krek sprejel z odprtimi rokami in solznimi očmi. Gospodarska zveza, kateri je Krek načeloval, je po njegovem naročilu dajala hrano. Izdal je tudi poziv na Ljubljancem, naj prispevajo z denarjem, obleko in drugim. Krek je tudi takoj posredoval, da so dobili begunci stanovanje po Ljubljani in okolici... Sam je obiskoval begunska taborišča... V Ljubljani je Krek v prostorih Zadržne zveze (plod njegovega dela) odprl Posredovalnico za begunce. Ta je bila sprva informativnega značaja, potem se je okrepila v podporno ustanovo. Imela

je dva urada, za Slovence in za Italijane. Obema je bil dr. Krek pokrovitelj in oče...“

Danes bo še posebej zanimivo poročilo o Krekovi skrbi za begunce italijanske narodnosti. Isti poročevalec (J. Abram) nadaljuje: „Krek je naročil dr. Fogarju, naj ima pri Sv. Jakobu (znana župna cerkev v središču mesta) vedno vso službo božjo za italijanske begunce v italijanskem jeziku. V tem jeziku naj jim pridiguje, v tem jeziku naj pojejo itd. ves čas, dokler bodo v Ljubljani. Posredoval je pri škofiji, da se je to zgodilo. Po zatrdilu dr. Fogarja je Krek vedno rad govoril z italijanskimi begunci v njihovem materinskem jeziku...“

Nič ni tedaj čudno, če so begunci „sklenili delovati na to, da bodo, ko se povrne domov, imenovali vse prizadete občine — slovenske oziroma furlanske — iz hvaležnosti dr. Kreka za častnega občana.“

Krek je umrl, preden so se begunci mogli vrniti domov ter izpolniti, kar so se namenili. Potem je prišlo, kar je prišlo. Mrtvega Kreka niso mogli imenovati za častnega člana. Toda ali ni prav, če vsaj med tržaškimi Slovenci doli ta veliki moč petdeset let po smrti primeren spomenik?

J. J. v Katoliškem glasu, Gorica

VELIK JUBILEJ

Ob 80-letnici enciklike „Rerum novarum“

Dne 15. maja 1891 je papež Leon XIII. izdal znamenito okrožnico o delavskem vprašanju, ki je splošno znana po svojih prvih dveh besedah „Rerum novarum“. Okrožnica je pomenila tedaj pravo revolucionarno dejanje in je vzbudila splošno pozornost vsega sveta. Silno so se je razveselili zlasti katoliški delavci in prav tako katoliški razumniki, ki so želeli in pričakovali jasno papeževo besedo o nadvse važnem in perečem delavskem vprašanju. Toda okrožnica je poleg veselja in priznanja na eni strani vzbudila tudi preplah in razburjenje na drugi strani: pri zastopnikih kapitalizma in socializma.

Obsodba kapitalističnega izžemanja

Okrožnica, ki je bila sad večletnega študija in zlasti sad prizadevanja socialno usmerjenega papeža Leona XIII., je na prvem mestu s ostrimi besedami obsodila izkoriščanje delavstva, ki je bil znak klasičnega kapitalizma in tedaj splošen pojav tudi v Evropi in ki marsikje traja še danes, zlasti v tako imenovanih nerazvitih državah. Papež je pri tem rabil zelo ostre besede, ki do tedaj niso bile v navadi v papeških enciklikah. Med drugim je izjavil, da „so delavci brez pomoči in zaščite prepuščeni brezsrčnosti gospodarjev... in večina teh ljudi živi v tako žalostnih in bednih razmerah, da niso človeka vredne.“ Na drugem mestu je dejal, da je „zato potrebno temu najubožnejšemu stanu hitro pomagati.“ Prav posebno je papež obsodil zaposlitev otrok, težko in nočno delo žensk, predolgi delovni čas (ki je tedaj trajal od 12 do 16 in še več ur), izredno slabe stanovanjske razmere.

Poleg kapitalističnih izžemalcev pa je papež obsodil tudi države oz. vodnike držav, ki niso ničesar ali premalo storili za zaščito delavcev in so dopustili, da „se v rokah maloštevilnih ljudi kopiči bogastvo, množica pa trpi revščino. Industrija in trgovina sta prišli v oblast maloštevilnih premožnih bogatinov, ki nalagajo skoraj suženjski jarem neskončni množici delavcev.“

V teku zadnjih osemdesetih let so se razmere marsikje spremenile in je danes položaj delavstva bistveno drugačen kot je bil tedaj, ko je Leon XIII. izdal svojo okrožnico. Vendar še danes veljajo papeževe besede za milijone delavcev v državah in pokrajinah (zlasti v Aziji, Afriki in Južni Ameriki), kjer se delavsko vprašanje sploh še ne rešuje ali pa prepočasi rešuje.

Obsodba socialističnih zmot

Okrožnica pa je poleg kapitalističnega izžemanja obsodila tudi socialistično-marksistične zmote glede reševanja delavskega in sploh socialnega vprašanja. Socializem se je z vso silo boril zoper zasebno lastnino, češ da je ona kriva vsega zla na svetu, zlasti še vsega izkoriščanja delavstva, in je zato zahteval odpravo zasebne lastnine in izenačenje vsega na temelju skupne lastnine (kolektivizma). Papež je jasno povedal, da je taka socialistična rešitev delavskega vprašanja neprimerna, ker jemlje delavcem možnost, da bi sami razpolagali s sadovi svojega dela. Zasebna lastnina je — pravi papež — opravičena po naravnem pravu in obstoja pri vseh narodih. Je temelj človekove svobode in izraz človekove osebnosti. Je tudi temelj družinskega življenja. Seveda pa je javna oblast dolžna — s sredstvi, ki so ji na voljo — preprečiti zlorabo zasebne lastnine. Poznejši papeži so te izjave dopolnili s trditvijo, da ima zasebna lastnina tudi socialno funkcijo in je zato npr. dovoljena razlastitev, kadar to zahtevajo splošni interesi. Zanimivo je, da so socialisti skoraj povsod opustili zahtevo po odpravi zasebne lastnine; obdržali pa so to zahtevo komunisti in sicer glede proizvodnih sredstev.

Posebej je Leon XIII. obsodil prevratnost socializma, ki je hotel z nasilnimi dejanji in revolucijo rešiti delavsko vprašanje. Z revolucijo bi — po mnenju okrožnice — porušil ves družbeni red, vrgel državljane v najhujšo sužnost in jih izenačil v uboštvu. Socializem in komunizem ne bosta rešila delavskega vprašanja, temveč bosta položaj delavstva le še poslabšala. Danes po 80 letih vidimo, kako pravilno je gledal Leon XIII. na razvoj delavskega vprašanja in kako pravilno je ocenjeval marksistično demagogijo.

Smernice za pravo rešitev delavskega vprašanja

V drugem delu okrožnice so podane smernice, kako pomagati delavcem. Okrožnica zahteva, da morajo to pomoč nuditi skupno Cerkev, država, podjetniki in delavci. Cerkev s svojimi moralnimi nauki, država s socialno zakonodajo, ki naj štiti delavca pri delu, mu zagotovi primerno plačo, ga zavaruje za primere, ko ne more delati (ob boleznih, brezposelnosti, starosti, invalidnosti, itd.). Posebno važnost pa je Leon XIII. polagal na delavske organizacije. Pri tem je treba vedeti, da so bile v prejšnjem stoletju v mnogih državah delavske organizacije prepovedane. Zato je bila za tiste čase papeževe besede o delavskih organizacijah nekaj, kar je bilo v nasprotju s mnenjem kapitalistov in vodilnih državnikov. Papež je to svoje stališče utemeljeval s tem, da je „po naravnem pravu človeka dovoljeno, da se združuje v zasebnih družbah, država pa je ustanovljena zato, da štiti naravne pravice, ne pa da jih uničuje.“

Uspehi okrožnice „Rerum novarum“

Uspehi okrožnice so bili veliki. Številni katoliški javni delavci, ki so se zanimali za socialno vprašanje, so dobili z najvišjega mesta krepko oporo za svoje delo. Hitro so začele rasti krščanske delavske organizacije. Ustanavljali so se socialni krožki, organizirali so se socialni tedni, začelo se je javno in resno razpravljati o delavskih in socialnih vprašanjih. Države so — nekatere prav pod direktnim vplivom okrožnice — začele izdajati zakone, ki naj ščitijo in zavarujejo delavstvo (delovno pravo).

Cerkev pa ni ostala samo pri naukih okrožnice „Rerum novarum“. Poznejši papeži so socialnemu vprašanju posvečali veliko pažnjo in sledili so novi papeški dokumenti o tem vprašanju: Quadragesimo anno, Mater et Magistra, Pacem in terris, koncilski odloki itd.

Razmere so se v teku 80 let bistveno spremenile v blagor delavstva. Žal da je del človeštva zapadel v objem komunizma, ki mu pa ni prinesel obljubljenega raja na zemlji, ampak mu je poleg pomanjkanja svobode ustvaril slabše življenje kot ga ima delavstvo v nekomunističnih državah.

Sadovi okrožnice Rerum novarum na Slovenskem

Na Slovenskem se je zanimanje za delavsko vprašanje — čeprav je bila Slovenija pretežno kmečka — pojavilo še prej, predno je izšla okrožnica Rerum novarum. Škof in kasnejši kardinal Misia se je močno zanimal za socialne probleme in je že leta 1888 — torej tri leta pred objavo Rerum novarum — poslal dr. Janeza E. Kreka na Dunaj, da tam nadaljuje bogoslovne študije in zlasti proučuje tamošnje socialno gibanje, kateremu je stal na čelu dunajski krščansko socialni župan dr. Lueger. Dr. Krek je na Dunaju doživel izid okrožnice Rerum novarum in doživel tudi njen prodor v tedanji Avstriji. Ta doživetja in izkušnje je dr. Krek prinesel domov v Slovenijo in postavil temelje katoliškemu socialnemu gibanju. Delal je dobesedno v smislu pravkar izdane okrožnice in bistveno pripomogel k socialni prenovi Slovenije. Dr. Krekova zasluga je da se je v Sloveniji ob koncu prejšnjega stoletja razvilo izredno živahno socialno, gospodarsko, prosvetno, politično in mladinsko vzgojno življenje.

V Sloveniji se te dni seveda uradno ne bodo spominjali ne okrožnice „Rerum novarum“ ne dr. J. E. Kreka. Zato pa je prav, da se tega spominjamo mi Slovenci v zdomstvu. Bilo bi pa premalo, če bi se samo hvaležno spominjali papežev in domačih javnih delavcev, potrebno je več: rušiti nenevarno in nasilno komunistično tiranijo in pripravljati se na novo ureditev domovine v svobodi.

Zato je vse pohvale vredno to, da je Družabna pravda pripravila slavnostno zborovanje v počastitev osemdesetletnice okrožnice Rerum novarum. Zborovanje bo na argentinski narodni praznik, 25. maja dopoldne v Slovenski hiši v Buenos Airesu.

Rudolf Smersu

OTVORITEV NOVEGA LETNIKA

Predavanje na Ukrajinsko-slovenski fakulteti

Dne 2. maja je bila v Slovenski hiši otvoritev novega — petega — letnika Humanistične fakultete Ukrajinske katoliške univerze im. papeža sv. Klementa. Za to priložnost je prišel iz Kanade prof. J. Rudnickij, eden najbolj znanih slavistov v svobodnem svetu. Ob 13 se je zbralo mnogo ukrajinskega izbranega občinstva, pa tudi slovenskih prijateljev te univerze, na kateri uživamo slovenski emigranti edinstven privilegij: svoj lastni slovenski vseučiliški oddelek.

Otvoritev je odprl tajnik Pavel Fajdiga, ki je pozdravil pričujoče predstavnike in udeležence, najprej profesorja fakultete škofa eksarha A. Sapelaka, nato gosta prof. J. Rudnickega, predsednika ukrajinskega predstavništva v Argentini dr. Ivankega, predsednika Slovenskega narodnega odbora Miloša Stareta, zastopnika delegata msgr. Oreharja dr. Starca, direktorja

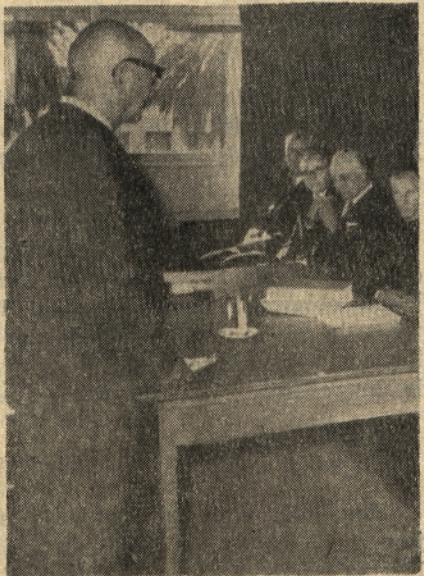
fesor na univerzi v Winnipegu v Kanadi ter predsednik slavističnega oddelka na njej, obenem pa tudi predsednik slavističnega društva v Kanadi. Prav tako je predsednik Kanadskega društva za primerjavno raziskovanje kultur ter podpredsednik svetovne organizacije istega imena. Istočasno je tudi član Kraljeve kanadske komisije za blingvizem in bikulturo. Je predvsem pisec odličnih slavističnih filoloških del (predvsem slovarjev), ter je letos izdal obširni Etimološki slovar ukrajinskega jezika. Poleg tega je publiciral več del s polja primerjalnih kultur, ki so prevedene na več svetovnih jezikov, vsaj na devet. Bil je v zadevah teh problemov v Evropi in v Avstraliji ter se je med potjo oglašil v Buenos Airesu, da predava na inauguraciji petega leta naše fakultete.

Nato je sledilo inaugurationalno predavanje.

Pogled v malo dvorano Slovenske hiše med otvoritvijo. V prvi vrsti sede od leve na desno: dr. B. Halajczuk, msgr. A. Sapelak, dr. B. Rudnickij, M. Stare, inž. A. Šulminskyj, dr. A. Starc.

fakultete prof. Halajczuka in vse profesorje, predstavnice sester ukrajinskih kongregacij, slušatelje in vse gospe in gospode. Nato je stopil na oder direktor prof. Halajczuk in prebral ukaz kardinala Slipyja, ustanovitelja fakultete, o imenovanju prof. dr. Vinka Brumna, za izrednega profesorja fakultete. Pergamentno diplomu mu je izročil škof-eksarh msgr. Sapelak z lepo čestitko. Nato sta profesorja dr. B. Halajczuk in dr. T. Debeljak razdelila novim licenciatom potrdilo v Rimu priznanih izpitov in jim čestitala. Novi licenciat — prvi te fakultete — so: pokojni J. Poznič, ki ga je zastopala njegova žena ga. Alenka. Ob tej priliki ji je prof. Debeljak izrekel besede v počastitev moža, ki je padel v nesreči, ko je raziskaval v znanstvene namene bariloško ozemlje. Vsa dvorana je z enominutnim molkom počastila spomin prve smrti med diplomiranci. Drugi diplomiranci so: Milena Mikolič, Pavel Fajdiga, Ludvik Osterc, Marijan Schiffrer ter Ukrajince gospod Zenon Wasylyk in njegova žena ga. Olga Wasylyk. Po zahvali g. Wasylyka v imenu vseh licenciatov, je predstavil profesorja dr. Rudnickega prof. T. Debeljak. Poudaril je, da je prof. Rudnickij eden najpomembnejših slavistov v emigraciji. Poleg tega, da je član Ukrajinske akademije znanosti in umetnosti v emigraciji in član Ukrajinske znanstvene družbe imena ševčenka, je tudi predstavnik kanadskih znanstvenikov. Je namreč pro-

Dr. Tine Debeljak ob nagovoru na zborovanju goste

Prof. B. Rudnickij med svojim predavanjem o bikulturaciji

ki so še ponekod po svetu, s svojim jezikom, psihologijo... brez zveze z drugimi kulturami; 2) Simbiotične kulture (sožitje kultur), ki se nahajajo po vseh kontinentih, predvsem v Ameriki. Tudi Buenos Aires je tipičen teren za tako sožitje kultur, kar pričata že ukrajinska in slovenska skupina in katere izraz je prav ta katedra. in 3) mešane kulture, ki so sestavljene iz obeh zadnjih tipov ter predstavljajo asimilacijski proces takojimenovanih odprtih združb (open society). K tem trem pa sem dodal še 4) Izumrle kulture, kakor se kažejo v piramidah, Partenonu, Koli-seju...

Skozi te žive kulture pa veje v sedanjosti dobijo vse kontinente tehnološki proces, ki vse te individualne kulture nivelizira. To prepletanje kultur me je napotilo na to-le formulo, vzeto iz fizikalnega izrazoslovja:

ENK : SK : MK
ZU : PK = ————— , ki pomeni
T

Znanstveni univerzalizem (ZU) v odnosu do pluralizma kultur (PK) je enak odnosu med enklavnimi kulturami (EN K), simbiotičnimi kulturami (SK) in mešanimi kulturami (MK) na eni strani ter tehnološkim napredkom (T) na drugi strani.

Lansko leto se je na kongresu sociologov in zgodovinarjev govorilo o tezi: pojasnitev konflikta med Kitajsko

Kakor ste slišali v slovenski pred-

Dr. Vinko Brumen prejema iz rok pokrovitelja fakultete eksarha A. Sapelaka diplomu z imenovanjem za izrednega profesorja te univerze

staviti, bom govoril o stikanju kultur. O tem sem govoril na mednarodnem kongresu v Leipzigu, kjer se je govorilo o organizaciji študija civilizacij. Pred leti sem bil na Dunaju na XII. kongresu zgodovinarjev, kjer se je razpravljalo tri dni (bilo je čez 500 znanstvenikov, preveč celo za aulo magno univerze) o akulturaciji. Tedaj sem se oglašil k debati in pripomnil, da akulturacije ni in ne moremo o njej govoriti, pač pa le o asimilaciji med kulturnimi skupinami. Ni ne akultur, ne manjših ne večjih kultur, kajti vsaka ima svoj svojstven značaj... zato moremo govoriti le o srečanju, stikanju kultur, o vzajemnosti kultur (nemško Begegnung der Kulturen). Tedaj sem opredelil tri tipe kultur: 1) Enklavne kulture (zaprte), v takojimenovanih rezervacijah,

in Albanijo na eni strani in Sovjetsko zvezo in sateliti na drugi. Vzrok je v tem, ker se obe razvijata izključno v svojo lastno stopnjo napredka. Sovjetska zveza se hermetično zapira pred zahodno kulturo, vendarle je kljub temu podvržena vplivom zahodne kulture, individualizma, materialne in duhovne kulture. Ta vdira vanje, toda SZ je noče uvaževati, temveč se je brani in bori proti. Prav tako pa se tudi Kitajska bori protizahodu ter vztraja proti njega kulturi svojo nacionalno kulturno revolucijo. Obe rasteta v svojo specifičnost in si ne dovolita vplivov. Zato konflikt.

In to je problem našega časa. Toda hermetičnemu zaporu mej proti zahodni

(Nad. na 4. str.)

Otvoritev novega letnika na Ukrajinsko-slovenski fakulteti

(Nad. s 3. str.)

kulturi, se ta z gesli svobode, individualnosti infiltrira preko njih ter bo na ozadju tehnološkega napredka prišla med obema blokoma simbioza mišljenja in kulture. To me je pripeljalo na ono formulo, v kateri smatram, da so 1) enklavne kulture določene na izumiranje, ter bodo prešle v dodatno 4 skupino izumirlih kultur. 2) in 3) simbiotične in mešane kulture pa se bodo razvijale v — dvojezičnosti in dvokulturnosti. In na tem dela naše društvo (bilinguizma in bikulturizma), že od l. 1953 naprej, v problematiki, kako kulturo emigracijskih manjšin povezati s kulturo večinskih. Manjšine imajo v Kanadi že oficijalne, legalne in ustavne obljube, in razni meceni ter ustanove manjšin imajo odslej dolžnost, izkoristiti jih. In jaz se bom to leto boril, da pridejo te obljube v konstitucijo. In po drugih krajih naj se potem zgledujejo po Kanadi.

S tem je podan problem, ki je najbolj važen, aktualen in bistven ta čas za našo diasporo. In lep ukrajinski uspeh je način, kako povezujejo te ustanove kontakte, o katerih sem govoril. V kulturno-intelektualnem pogledu to pričuje prav Ukrajinska univerza v Rimu, ki je prvi kulturni eksperiment te vrste. Ta ustanova bi z delom dobre volje in ljudem dobre volje mogla nuditi recept, konkluzijo te vrste rešitev: tako tudi njena filiala izstopa iz lokalnega v univerzalni pomen, kajti pomeni zgled, formulo tudi za druge manjšine kot sinteza na intelektualni bazi.

Predavanje je bilo deležno velikega odobravanja od ukrajinske kakor slovenske strani, odobravajuči način, ka-

ko se v Kanadi rešuje — tudi po za- slugi prof. Rudnickega — emigracijsko manjšinsko kulturno vprašanje.

Sklepna beseda škofa msgr. A. Sapelaka

Sklepno besedo je nato povzel eksarh eminenca msgr. A. Sapelak. Najprej se je zahvalil predavatelju za predavanje, nato pa vsem, ki sodelujejo pri tej ukrajinsko-slovenski fakulteti, predvsem profesorju direktorju Halajczuku, pa tudi profesorskemu zboru in vsem licenciatom. Prav laskave besede naslovil na slovenske sodelavce pri fakulteti in na slovenske licenciate, ter jim čestital. Prav tako je še enkrat čestital prof. dr. Brumnu. V nadaljnjih besedah je poudaril potrebo po poznavanju domače ukrajinske in slovenske kulture, ki jo morajo ohranjovati izobraženci obeh narodov, in ostati kljub temu Argentinci. Naj jih to ne moti in naj se posvečajo znanosti domačih ved ter naj se ne zadovoljeje z licenciatom, temveč naj pospešijo razvoj fakultete k podeljevanju doktoratov. Kot pokrovitelj fakultete je še enkrat čestital vsem sodelavcem, pa tudi kot član ukrajinskega episkopata, ki je pravi upravitelj fakultete. Izrazil je upanje v razvoj filialke in ustanovitve gimnazije, ki naj bo predhodnica na fakulteto. Mi starejši bi temu mlademu pokolenju hoteli dati možnost najvišjega poznanja naših rodni kultur, avtentično ukrajinske kakor tudi avtentično slovenske. Zato vabi vse k sodelovanju, k ohranitvi in razvoju fakultete, katero naj bi njeni absolventi zapuščali z doktorati. Daj Bog velikih uspehov filialki naše univerze.

UKRAJINSKA UNIVERZA PAPEŽA SV. KLEMENTA

FAKULTETA ZA FILOZOFIJO IN HUMANISTIČNE VEDE
Buenos Aires

vabi vse slovenske srednješolske abituriente in akademike, pa tudi starejše, da se odločijo tudi za študij in izobrazbo v slovanskih in posebej v slovenskih vedah.

Vpisovanje za letošnje šolsko leto traja še do konca meseca maja. Predložiti je treba spričevalo o končani srednji šoli in osebno izkaznico. Vpišete se lahko v Dušnopastirski pisarni, Ramón Falcón 4158.

SLOVENSKI ODDELEK

Otroški kotiček

Legenda o nesrečni materi

Neki mladi materi je umrl edini sin. Dolgo je trpel, nazadnje pa mirno zatisnil oči. Uboga mati je neutolajljivo jokala in se bridko pritoževala čez kruto usodo, ki ji je ugrabila ljubljenega sina. Hodila je od človeka do človeka in jedikovala: „Kako more Bog kaj takega dopustiti?“

METULJ IN ČEBELICA

Leopold Turšič

Od cveta do cveta je motovilil
metulj-potepinček,
kot gizdalinček
je v pridno čebelico-delavko silil.

„Nikar tako pridno, sosedica čebelica;
počitka si daj,
z menoj pokramlajaj,
vseeno zvečer bo zvrhana celica!“

Kaj vedno za druge bi delala tako?
Le mene poglej,
resnico povej,
če lepše in slajše življenje ni tako?“

Že bil je pri nji vrh čašice cvetne...
„Čik! — ná za spominček,
moj sosed belinček,
da urice bodo še bolj ti prijetne!“

Z oteklo glavico je odmigetal...

„Kako to boli!“

Prav se mi godi!“

Nikdar več čebelice ni nadlegoval.

Nekateri so jo pomilovali, drugim pa se je zdelo njenega jadikovanja že kar preveč in so jo zavrnil: „Smrti ne more nihče uiti.“

Nazadnje je nesrečna mati srečala starega modrijana. Častitljivi starček jo je sučutno gledal in rekel: „Na zemlji ni človeka, ki bi mogel mrtvega obuditi. Stopi na onole goro in poprosi samega Boga, naj napravi čudež.“

Mati se je stežka povzpela na strmo goro. Pokleknila je na golo skalo in s sklenjenimi rokami prosila:

„Vsemogočni Bog, vrni mi mojega sina.“

In Bog se je usmiljeno ozrl v nesrečno mater in rekel:

„Pojdi nazaj na zemljo in prinesi mi vršiček rožmarina, ki raste na vrtu tistih družin, kjer se še ni oglašila moja poslanka smrt.“

In mati je storila, kar ji je Bog velel. Stopila je do prve družine in z velikim upanjem izpovedala svojo prošnjo.

„Ne moremo ti pomagati,“ so jo zavrnil. „Teden dni je od tega, kar je pri nas umrl stari ded.“

Šla je k drugi hiši in potrkala na tretjo in četrto, toda nikjer ni našla družine, ki še ne bi objokovala koga od umrlih. Ponekod je umrl oče, ponekod mati, ponekod hčerka, ponekod teta in stric.

Vsa potrta je mati spet splezala na visoko goro.

Ivan Tavčar

KAZEN

Sestavek „Kazen“ je vzet iz Tavčarjevega romana „Izza kongresa“, kjer pisatelj podaja zgodovinsko sliko Ljubljane v času znamenitega kongresa leta 1821. Prinašamo ga zlasti v premislek naših staršev in mladine. Premislek ob podobni, koliko smo Slovenci morali prestati zaradi svojega materinega jezika.

Učitelj Kapus položil palico predse in vprašal: „Ali ima še kdo kaj povedati?“

Res se dvigne Albin Kanduč, bogatega trgovca sorodnik in zategadelj Kapusov prvi ljubljeneček. Rad je tožaril in tudi danes zatoži: „Topolščak je slovenski govoril.“

Pa je spet ožen v strehi! Učitelj je kar tulil: „Slovenski, kakor krščenice in perice! Ali nisem že desetkrat prepovedal? Zverina, kdaj si že vendar zapomniš? Hajdi v oslovsko klop, ker si res osel!“

Janez je moral v posmeh razredu odriniti v najzadnjo klop, ki navadno ni bila zasedena in je slovela pod imenom „Eselbank“.

Pa tudi sedaj se pouk še ni pričel. Kapus je iz svoje suknje ob steni izvlekel velik zavitek ter spregovoril z važnim glasom: „Gospod direktor so na mojo prošnjo dovolili denar za nov jezik. Stari res ni bil več za rabo!“

Iz zavitka je počasi izvlekel dolg kos usnja, ki je bil na eni strani rdečo barvo prevlečen. V tisti dobi je bil tak „jezik“ imenitno vzgojevalno sredstvo.

„Radoveden sem,“ je pristavil Kapus hudobno, „kdo ga bo prvi nosil?“

Sedaj se je šele začel pouk!

Janez Topolščak je med poukom tičal v zadnji klopi. Mali možgani so delovali, a želodec se je tudi začel oglašati. Lačen je bil in v sramoti je tičal. Ta dva občutka sta ga morila kakor težak mlinski kamen. Prišel je misliti, kaj je pravzaprav takega storil, da je moral v oslovsko klop. Govoril je slovenski! Je li bila to taka pregreha, da je moral zaradi nje v zadnjo klop?! Oče in mati govorita ves dan slovenski, pa ju nihče ne pošilja v oslovsko klop! In Marička molči z njim vsak večer, vsako jutro, pa vedno le po slovenski! Pretrgalo se je nekaj v njegovi duši in revček je občutil, da se mu godi krivica. Temu občutku se ni mogel upreti. Vstal je in trmoglavo zaklical: „Tu že ne bom sedel!“

Kakor satan je planil Kapus pokonci! Resistenca! Upornost! Rajtšola!

Usodna beseda! Rajtšola! Groza je legla po vsem razredu. Boljša srca

so se bojazljivo oglašala: „Janček, beži!“

Anton Pengal — paznik — se je zavedel svoje naloge. Hitel je k vratom ter se postavil mednje, da bi „konjiček“ ne ušel iz razreda ter tako onemogočil imenitni pouk o jahanju.

Kapus je škripaje z zobmi planil s svojo paličico proti zadnji klopi.

„Janček, beži!“

Otroka se je polastil silovit strah. Kar vse je v njem otrpnilo, in kakor v megli je videl prihajati svojega trinoga. Po razredu je zopet zagostolelo: „Janček, beži!“

Ojunačil se je in skušal na drugi strani uiti iz oslovске klopi. Pa se mu ni posrečilo. Bliskoma mu je bil razljučen učitelj za hrptom in sekal je po njem, ne da bi štel udarce, ne da bi pazil, kam so padli. Dvakrat in trikrat je zadel po glavi, da se je Janček zasvetilo in zažarilo pred očmi.

„Naj se ti zrahlja prazna buča!“ je vnil. „Prav je!“

Rajtšola bi se bila še nadaljevala, da ni pozvonilo. Kapus je zgrabil dečka za tilnik ter ga vlek h katedru. „Sem vedel, da ga boš ti prvi nosil!“

To rekši mu je obesil rdeči usnjati jezik okrog vratu.

Tedaj je bila navada, da je moral vsak učitelj voditi svoj razred do glavnih vrat, kjer so se potem šolarčki razšli na šolskem trgu.

Kapus je tisti dan prav tako vodil svoj razred. S sabo pa je vlek Janca Topolščaka, ki je nosil rdeči jezik okoli vrata. Pri stopnicah ob prvem razredu ga je posadil k steni, nakar so vsi razredi stopali mimo nesrečnika, ki je bil izpostavljen na sramotilnem odru. Ko je bilo defiliranje končano, je mali Topolščak v nekaki omotici taval po stopnicah navzdol.

Okrog enajstih sta prišla na šolski trg avstrijski minister Metternich in ruski diplomat Nesselrode. V živahnem razgovoru sta korakala gor in dol pred licejskim poslopjem. Pri svojem razgovoru sta obstala tik glavnega vhoda. Tam je ležal nezavesten deček. Prav zelo si je bil onečdil revno obleko.

„Kako čudno!“ je vzkliknil Nesselrode. „Pri vas se že taki dečki opijanijo do nezvesti!“

Metternich se je sklonil ter odgovoril: „Meni pa se zdi, da to otroče umira!“

Kakor blisk se je nato raznesla vest, da je učitelj Kapus enega svojih učencev pretepel skoraj do smrti!

Ob obnovi „Gallusa“

Poročali smo že o obnem zboru pevskega društva „Gallus“ dne 30. aprila 1971. Pred leti je bil Gallus reprezentativni pevski zbor Slovencev v Buenos Airesu, ki je imel visokokvalitetne koncerte in pel pred samim predsednikom republike. Potem so se začela trenja v društvu in končno je odstopil dolgoletni dirigent dr. Julij Savelli. Postal je dirigent Tine Selan, ki je prevzel nalogo, da pripravi zbor za obnovo. In ta se je začela z obnim zborom, ki je dal priznanje Tinetu Selanu za njegovo delo, obenem pa je dirigiranje prevzel zopet dr. Julij Savelli s pogojem striktno discipline, ker le tako je mogoč nov zagon. In ta se obeta že v letošnjem letu, kajti pristopilo je nazaj več prejšnjih pevcev ter mnogo novih, kar je najlepše poročstvo za resnično obnovo. V novih pravilih se je otresele nekaterih okostenelih pravil ter si odprl svobodnejšo pot k svojemu glavnemu cilju: gojiti slovensko pesem, z njo buditi in ohranjati slovensko zavest ter na zunaj predstavljati slovenstvo, kot je nekdo posrečeno zapisal ob njegovem jubileju: „biti pojoča slovenska diplomacija“. Sklenil je, da bo zbor sodeloval pri velikonočnih in božičnih cerkvenih obredih, in pri prireditvah večjega obsega, kolikor bi jih priredile seveda naprosili. Vendar v letošnjem letu (1971) pri teh ne bo mogel sodelovati, ker si je stavil nalogo, konsolidirati svoj zbor in ga pripraviti za koncert, s katerim se ob koncu leta hoče predstaviti kot obnovljen zbor pred slovensko javnostjo.

Zbor Gallus vabi s tem vse, ki imajo voljo do resnega pevskega delovanja, med svoje člane, zlasti mladino. Vaje so vsak petek zvečer (od 8 do 10) v Slomškovem domu. Pogoj: točno prihajanje, disciplina in pazljivost pri petju.

Gallus ima v svoji zalogi še večje število plošč, zlasti narodnih pesmi. Pogoj novemu vzponu je poleg prizadevnosti pevcev in vodje tudi — sodelovanje in podpora občinstva. Slovenska emigracijska javnost nujno potrebuje močan in kvalitetno na višku pevski zbor, kot smo ga imeli in kot naj bo obnovljeni Gallus.

„Ali si mi prinesla vršiček rožmarina?“ jo je vprašal Bog.

„Nisem,“ je žalostno odkimala mati.

„Zakaj si pa potem spet prišla k meni?“ jo je vprašal Bog.

„Da me potolažiš,“ je jadikovala mati.

In Bog je napravil strog obraz in rekel:

„Poslušaj, žena! Odkar stoji svet, vlada na zemlji moj zakon življenja

in smrti. Vse na svetu mora nekoč umreti: človek, žival, drevo, rastlina, roža — edinole človeku je dano, da ga po smrti pokličem k večnemu življenju. Tvoj sin je zdaj pri meni v nebesih in je srečen. Zato, mati, ne žaluj!“

Potolažena se je mati vrnila domov in se ni več pritoževala čez bridko usodo.

Priredila T. K.

Stoji v planini vas...

Dovje, prelepa planinska vas! Čudežno pero sem iskal, v rožnato barvo jutrnje zarje sem ga hotel pomočiti, verno sem hotel posneti tvojo podobo —

Otok tihega upanja spomladi,
kraljico rdečih nageljnov sredi
poletnih juter,
šotor božajočega miru jeseni,
nevesto snežne beline sredi zimskih noči.

Pa je jutrnja zarja daleč in moje pero zarjavelo in moja roka okorna. Komaj medel odsev tvoje lepote sem vrgel na papir.

Kako je že bilo?

Zahotelo se ti je nekoč zdavnaj, da bi bila čim bliže vrhovom gor, belim oblakom in sinjini neba. In povzpela si se po globeli navzgor. Zmerom više, zmerom više te je gnalo hrepenenje. Vsa zamaknjena si

obstala sredi brega. Nasproti ti je prihitel sam Bog in nasul zvrhano prgišče pisanega bogastva okoli tebe: zelenih senožeti, prostranih pašnikov, dolgih njiv, sončnih trat, žuborečih studencev, temnih gozdov, samotnih jas, zgrbančenih rebri in sivih skal visoko nad njimi.

In zdaj stojiš tamkaj — prislonjena v breg — in si ne želiš nikamor več.

Stoletja tekó mimo in se ne vračajo. Rod za rodom lega v grob, vse se pogreza v sivo davnino. Spomini na vesele in žalostne dni pa se selijo iz srca v srce in ne umrejo. V teh spominih živi skrivnostni svet tvojih pravljič, pripovedk in bajk. Nevidne roke so te z njimi prepletle kakor z zlatimi nitkami začarani grad.

Dovje, prelepa planinska vas!

Mirko Kunčič

Vihar na morju

Poveljnik neke turške ladje se je vozil po morju s svojimi mornarji. Kar na lepem se je morje dvignilo in huda nevihta je začela premetavati ladjo kot igračko. Mornarji so bili tega že navajeni in se niso preveč

razburjali. Na ladji pa je bil tudi suženj, ki je prvič v življenju doživel vihar na morju. Strahovito je začel tuliti in kričati na pomoč. Nihče ga ni mogel potolažiti.

Kapitan je nekaj časa mirno po-

slušal to jadikovanje in kričanje, nazadnje pa mu je pošla potrpežljivost in se je razjezil:

„Ali res ni na ladji nikogar, ki bi znal pomiriti tega strahopetca?“

Oglasil se je star mornar: „Če dovolite, gospod kapitan, da storim, kar hočem, vam jamčim, da ta strahopetec potem ne bo kričal več.“

„Dobro, stori, kar hočeš,“ je ukazal kapitan.

Stari mornar je ukazal drugim mornarjem:

„Privržite temu človeku vrv okoli pasu in ga vržite v morje!“

Mornarji so storili, kar jim je velel. Vrgli so trepetajočega suženja v morje in varno držali vrv, na kateri je bil privezan. Saj niso imeli namena, da bi ga utopili.

Suženj se je obunno premetaval po razburkanih valovih in kričal, naj ga spet potegnijo na krov.

„Potegnite ga!“ je spet velel stari mornar.

To je suženja spametovalo. Vedel je, da je na krovu med izkušenimi mornarji bolj varen kot v razburkanih valovih in ni kričal več.

Priredila T. K.

GROZD

Sid

15 Majhna sva, a grozd je velik,
hruška pa je sladka;
pot do doma je še dolga
in ne razno gladka.

Ko pa v grad domov dospeva,
to bo gostovanje!

Po večerji okusni

počivanje

in dremanje

in potem vso noč sladke sanje.

Novice iz Slovenije

KAMNIK. — Kamniški muzej si že dalj časa prizadeva, da bi obnovili procelje gradu Zaprice, katerega zgodovina sega tja v četrto stoletje. Za obnovo bi potrebovali okrog 150.000 dinarjev, katerih pa ni, saj je v proračunu kamniške občine namenjenega za kulturne potrebe še manj denarja, kot prejšnja leta. Pred dvema letoma bi popravilo prečelja veljalo le polovico tega. Koliko pa bo treba denarja čez nekaj let? Morda niti ne bo potreben, ker ruševin ne bo mogoče popraviti.

RADLJE OB DRAVI. — Za šestnajstletnico lokalne radijske postaje Radlje bo le-ta dobila nov oddajnik, ki bo močno povečal območje postaje. Poslušati bo mogoče postajo tudi na delu avstrijske Štajerske in na delu Koroške. Oddajnik bo nared oktobra letos.

MARIBOR. — V mariborski občini so ob popisovanju ostarelih in onemoglih kmetov slehernega vprašali, ali bi se s svojim posestvom vključili v preživninsko varstvo kmetov. Nekateri so naravnost odklonili, nekateri so se pomišljali, odločil pa se ni nihče. Pred popisom se je odločilo sedem kmetov v tej občini za tako varstvo. Pogoji so, da moški dopolni 65 let, žena pa 60. Preživnine dobi mož 275, žena pa še 110 dinarjev. Seveda mora kmet prodati posestvo, izkupiček pa vložiti v sklad za preživninsko varstvo; ima pa pravico do uporabe hiše, gospodarskih poslopj in en hektar ohlišnice. Kmete najbolj odvrčalo od vključitve v preživninsko varstvo njihovi potomci, čeprav jim nič ali skoro nič ne pomagajo, ker so zaposleni drugod. Prepričujejo jih, da bodo itak čez nekaj let dobili starostno pokojnino, ki se pripravlja, ter jim ne bo treba prodati posestva.

LJUBLJANA. — Slovenski strokovnjaki za stanovanjsko gospodarstvo so izračunali, da je leta 1968 „povprečna tričlanska delavska družina“ plačala za stanarino le 3,2 odstotka družinskega dohodka ter da se ta odstotek tudi lani ni bistveno spremenil. Če k stanarini prištejejo še izdatke za razsvetljavo, vodo, plin, kurjavo in ogrevanje, se ta odstotek v družinskem proračunu dvigne na 12,2%. Niso pa povedali, če morata skrbeti za „družinski dohodek“ mož in žena. Po drugih podatkih pa moramo razbrati, da povprečna družina porabi 42% dohodka za hrano, na drugem mestu so izdatki za promet in poštne, telefonske in brzojavne storitve, šele nato pride stanarina, sledi izdatek za obleko in nato še za obutev.

MARIBOR. — V tovarni mesnih izdelkov Košaki-Maribor so delavci v klavnici na Oreškem nabrežju stavkali konec marca zaradi prenizkih plač. Delavski svet tovarne se je nato sešel 7. aprila in ob navzočnosti številnih delavcev razpravljalo o problematiki podjetja v zvezi s stavko. Direktor podjetja Franc Slamič je na seji izjavil, da so delavci podjetju s stavko povzročili nepopravljivo škodo. Prav tako je me-

nil zastopnik republiškega odbora sindikata delavcev kmetijstva, da delavci pred stavko niso rabili vseh samopravnih možnosti. Povedali pa so delavcem, da bodo do konca aprila uskladili višino plač z zakonskimi predpisi. Ker je podjetje v težkem gospodarskem stanju, je upravni odbor prosil pri republiškem izvršnem svetu za omilitev predpisa okoli izplačila plač. Torej je podjetje le začasno pristalo na ureditev vprašanja, ki najbolj žuli delavce.

LJUBLJANA. — S krajevnimi samoprispevkami zbirajo v Sloveniji denar za gradnjo objektov, ki imajo neposreden pomen na občane. Po zakonu morajo vsak samoprispevek občani odobriti z referendumom. Zadnja leta so samoprispevki že tako narasli, da bodo o tem vprašanju ponovno obravnavali v slovenski skupščini. V zadnjih dveh letih je bilo v Sloveniji nad 200 krajevnih samoprispevkov, od tega skoro polovica za dobo, daljšo od štirih let, nekaj pa celo za dobo od sedem do osem let. Tako postaja „samoprispevek“ že kar pravi davek; krajevni samoprispevki se tudi določajo zelo neenako, kar povzroča različne obremenitve.

RAZKRIZJE. — Ustanovili so pripravljalni odbor za graditev mostu, ki bi skrajšal pot med lendavsko in ljutomersko občino. Dokler ne bo most zgrajen, pa so občani zahtevali, naj obe občini v bližini Razkrižja usposobijo brod na Muri.

ŠE EN NOV REKORD

Po statistikah niso v potrošnji piva na prvem mestu Nemci, kakor bi kdo mislil, ampak Belgijci. Povprečno popije Belgijec po 125 litrov piva na leto. V Sloveniji so s potrošnjo piva sicer precej zadaj za Belgijci s 30 litri popitega piva na leto. Zato pa imajo rekord, ki ga bo težko kdo presegel: Davek na pivo namreč znaša toliko, kolikor dobi za liter piva pivovarna, medtem ko se drugod po svetu davek giblje med 16 in 30 odstotki lastne pivovarniške cene.

UMRLI SO od 6. do 8. aprila

LJUBLJANA: Amalija Lovše roj. Hartman, uč. v p., Alojzija Terčič, Jernej Ambrožič, soboslikarski mojster, Franc Naglič, tesar, Marija Klemenčič r. Bučar, Mirko Kragelj, v. žel. kontr. v p.

MARIBOR: Pavla Znidar, up., Košanec Alojzij, up., Vajnigerl Franc, up., Škrbine Rudolf, up., Gračnar Franc (88), up., Šefer Barbara (79), up., Brioni Berta (84), up., Jakob Haner (70) (Ana Škrget (65), Elizabeta Jarc (74), up., Milan Pitanič (64), up.

RAZNI KRAJI: Anton Ržek, up., Godovič, Stanislav Rozman, Loka pri Koprju, Jernej Turk (87), Rovte, Ludvik Dornik (82), mizar, Črnuče, Marija Bon, Še. Jernej, Stane Rozman, str. ključ, Kovor, Jože Krainer, Bizeljski, Gašper Markelj, up., Sp. Gorje, Marija Cankar (93), Dvor pri Polhovem gradu, Julijan Govednik, Polje, Frančiška Ribič, up., Zg. Pirič, Ivan Vodopivec, župnik v p., umrl v stiškem semostanu, pokopan v št. Jurju pod Kumom, Stane

Mladinski dan x Berazategui

Ako hočete slabo vreme, naprosite mladino iz Berazateguija, naj priredi mladinski dan. A oni se tega ne ustrašijo in vesele pripravijo svoje vsakoletno prireditve in zato naredijo vse, kar zmorejo, za ta mladinski praznik. Zaradi tega vsa čast jim; in jih prosimo, naj tako nadaljujejo kakor do sedaj.

Mladina iz vseh krajev se je začela zbirati malo po napovedani uri. Nekateri odseki se niso predstavili zaradi slabega vremena, tako da je začel program z dveurno zamudo. Najprej so se odigrali dve tekmi v odbojki s sledečimi rezultati: Ramos Mejia 3, San Martín 0; San Justo 3, Berazategui 0. Po končanih tekmah je bila sveta maša, katero je daroval č. g. Jože Guštin. V pridigi je med drugim tudi omenil, da „slaba morala, katero se vedno bolj opazja med domačini, ni dobila odmeva med slovensko mladino“. Nadaljuje naj s „poslušanjem nasvetov svojih staršev ali voditeljev, saj samo taka bomo lahko ostali čim več časa Slovenci“. Na žalost pa je bilo opaziti, da se vsa mladina iz drugih okrajev ni udeležila svete maše, čeprav ta dan ni bilo obvezno biti pri sv. maši, mislimo, da če se pride na neko prireditev, je dolžnost izpolnjevati program te prireditve, sicer je veliko bolje, da drugič te osebe pridejo malo pozneje, da ne motijo sv. daritve.

Popoldanski program se je začel ob napovedani uri s prižiganjem olimpijskega ognja. Tako so bili simbolično otvorjeni športni dnevi za to leto. Res lep prostor so pripravili fantje iz Berazateguija Olimpijski ogenj pa je pri-

žgal Rudi Vidmar. Takoj za tem pa je v imenu Zveze govoril predsednik Michael Stariha, ki je dejal sledeče:

„Pozdravljam vse navzoče, posebne pa še dekleta in fante tega okraja. Slovensko je največja dobrina, ki smo jo prejeli od Boga. Izviramo iz majhnega naroda, ki se je več tisoč let boril za svoje pravice in svobodo, s staro kulturo in iz katerega izvirajo tudi taki, ki so znali kri preliti zanj. Na splošno naša mladina ne čuti slovensko in ne polaga važnosti na to, zgolj zaradi tega, ker pozablja, da je narodnost nekaj popolnoma različnega od državljanstva. Ker smo rojeni v Argentini, moramo vestno izpolnjevati vse dolžnosti državljanov. Smo pa tudi sinovi slovenskih staršev; torej imamo slovensko kri, katere zatajiti ne moremo. Kdor pa zataji svojo kri, je odpadnik, in ta ne more biti nikoli dober državljan.“

Mladinske organizacije se že od začetka svojega obstoja trudijo, da bi vzbudile v mladini res globoki in trdni čuti slovenstva, da bi bili nosilci tega še veliko let, kljub žrtvam, ki bi bile potrebne za doseg tega cilja.

Današnji Mladinski dan je brez dvoma velik pripomoček našemu cilju in tudi zgled za vsa slovenska mladina.

Vidimo lahko, kaj zmore majhna skupina deklet in fantov, ki čuti slovensko in ki se trudi in dela za obstoj našega naroda.“

Po končanem pozdravu zveznega predsednika pa je pozdravila vse navzoče predsednica berazateguijske krožka, Marta Pozelnik, katere je med svojim govorom poudarila sledeče: „Dolgo je

Slovenci smo romali v Luján

Preteklo nedeljo, 9. maja, smo Slovenci iz Velikega Buenos Airesa, pa tudi drugih predelov Argentine, poromali k Mariji v veliko argentinsko svetišče, v Luján, kjer kraljuje tudi naša brezjanska Marija Pomagaj. Imeli smo lep dan, saj je že takoj zjutraj posijalo sonce in z jasnega neba svetilo ves dan. Kmalu so se na trgu pred cerkvijo začele zbirati številne romarske skupine. Malo pred deseto uro je bila že prava množica, ki se je počasi prelivala v svetišče.

Ob desetih se je pričela romarska maša, ki jo je daroval delegat msgr. Anton Orehar. V cerkvenem nagovoru je povzel glavno misel letošnjega romanja, da bi bila božja beseda luč in moč naše skupnosti. Poudarjal je med drugim tudi sledeče misli:

Kristus je naložil apostolom nalogo ljudi poučevati „Pojdite in učite“ in oni so se tega zavedali. „Ne bi bilo prav, da bi opuščali božjo besedo in oskrbovali mize,“ zato so „potrjevali učence in jih potrjevali v veri“. Duhovnik ima nalogo oznanjati božjo besedo, „ker se ne more nihče zveličati, ki prej ni veroval — vera pa je iz oznanila“.

Verniki pa se poučite v božji besedi, o problemih, ki jih imate danes. Cerkev se po Janezu XXIII. ne boji znanosti in napredka in po Piju XII. mora ljubiti svoj čas z vsemi težavami. Poučiti morajo starši otroke, zato naj sami najprej spoznajo resnico. Poučiti se mora mladina o svojih problemih sama. Posebna prilika so slovenske pridige in tečaji za verska vprašanja.

Ko smo uredili razmerje do Boga v poslušanju božje besede in molitvi, moramo urediti razmerje med seboj po ljubezni. „Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj“, pravi Jezus. Ljubezen je bistvo krščanstva, kdor te nima, ne more govoriti o krščanskem življenju. „Kako more kdo govoriti, da ljubi Boga, ki ga ne vidi, če ne ljubi brata, ki ga vidi!“ Uredimo danes svo-

je misli, besede, pisanje in ravnanje v družinah, med sosedji, v skupinah, potem bo romanje imelo praktičen sad. Med letom to skupno misel ljubezni utrjujmo s sodelovanjem in udeležbo v našem skupnem življenju.

Nato se je nadaljevala sveta maša, med katero je tudi vsa ogromna množica pristopila k svetemu obhajilu.

Po maši je sledil opoldanski odmor, da so rojaki lahko kaj počili, pa tudi zasebno obiskali Marijino svetišče in okolice.

Popoldanski del se je pričel ob dveh. Nagovor na zbrane romarje je imel g. župnik Gregor Mali. Opisal je nastanek papeških socialnih okrožnic in se ustavil zlasti ob Rerum novarum in Quadragesimo anno. Razložil je pomen, ki ga obe okrožnici imata za človeštvo in poudaril učiteljsko vlogo Cerkev, ki je učiteljica in vodnica človeške družbe. V Mariji pa ima človeška družba še drugo zavetnico, vodnico in vzornico. K njej se zatekamo v svojih potrebah in težavah. Končal je z besedami hvalnice Bogu za Cerkev in njen nauk, pa tudi za Marijo, ki je naše upanje in vzor.

Takoj nato se je po že tradicionalnem redu razvila romarska procesija. Letos je bilo lepo presenečenje sistem zvočnih naprav po vsem trgu pred cerkvijo, kjer je šla procesija. Tako so lahko vsi romarji istočasno in skupno molili rožni venec in prepevali Marijine pesmi. V cerkvi so bile nato še pete litanije Matere božje, posvetevali, nakar so vsi prisotni zapeli „Tebe Boga hvalimo“.

Po blagoslovu z Najsvetejšim in močnimi pesmi „Marija skoz“ življenje“, so se romarji počasi začeli razhajati na svoje domove.

Gotovo je bilo letošnje romanje med najlepše obiskanimi, saj smo lahko našli okoli 2.500 rojakov. Vsi, ki smo pohiteli k Mariji, smo odšli iz Lujana okrepljeni, z bolj trdno vero in novimi močmi za življenje v milosti božji, pod okriljem Kristusove in naše Matere.

Občni zbor SKAD-a

1. maja je Slovensko katoliško akademsko društvo imelo svoj vsakoletni študijski dan in občni zbor.

Za študijski dan smo povabili g. Toneta Mizerita, da bi nam predaval o Tretjem svetu v Cerkvii.

V predavanju je podal jasen pogled na to gibanje. Sledila je dolga in zanimiva debata, katero je bilo treba prekiniti zaradi kosila.

Popoldne je predaval inž. Jernej Dobovšek o akademizmu in njegovem poslanstvu v svetu. V kratkem, a jedrnatom govoru je nakazal, kaj naj bo slovenski akademik in kako naj deluje tako v slovenskem kakor v argentinskem okolju.

Tudi po tem govoru je članstvo živahno poseglo v debato.

Nato je bil 16. občni zbor. Prišel se je z molitvijo, nato pa je predsednik

Jeretina, Straža pri Rafolčah, Edita Berstovšek, Dravljica, Štefan Cenc, Prihovo, Anton Prošt, Mežica, Anton De Gleria (87), Dol. Logatec, Tone Ravnikar, mizar v p., Dravljica, Marinka Cepelnik, št. Vid nad Ljubljano, Marija Čarman, up., Besnica.

Jože Dobovšek pozdravil duhovnega vodja, p. dr. Alojzija Kukovico, inž. Jerneja Dobovška in vse navzoče akademike in prijatelje.

Sledilo je imenovanje zapisnikarja in nato so bila podana poročila tajnice in blagajničarke. Predsednik se je poslovljil z govorom, v katerem je med drugim dejal: „Najprej se zahvalim odbornikom za sodelovanje pri organizacijskem delu. Ne bom govoril, kaj smo dobrega ali slabega storili, to lahko sami sodite. A želim povedati nekaj misli in občutkov o SKAD-u.“

Opazim v SKAD-u neko krizo. V čem in zakaj ta kriza? Vidim jo: pri sodelovanju članov pri organizacijskih prireditvah. Pri lastni zavesti o organizaciji. Naj se vsak vpraša, kaj je Slovensko katoliško akademsko društvo. Ali se morda vsi čutimo delež organizacije? Vsaka družba obstaja v takšni meri, kolikor živi takozvani „animus societatis“, to je odkrita in konkretna želja za obstoj neke družbe... Mislim, da ta animus obstaja samo pri odbornikih, in še nekaj članih, a ne več. Nima moči te duševne povezave. Vsi imamo odgovornost, seveda če obstoja tisti „animus“ in posebno mladi, da damo SKAD-u to, kar hočemo, da nam nudi! Če imamo potrebe, želje, in hočemo, da jim organizacija zadostuje, jo moramo usposobiti za to delo.

Če hočemo obstati, se moramo odpreti svetu, družbi. Moramo pokazati, da obstajamo. Naj SKAD išče povezavo z drugimi akademskimi organizacijami. Seveda, če hočemo pokazati, kar je nujno, moramo nekaj biti. Ali smo člani povezane organizacije? Ali lahko pokažemo današnji SKAD?

Naj bo to naš program. Vsi moramo sodelovati... SKAD smo vsi. Na delo.“

Nato je predsednik prosil za razrešnico, katere je bila sprejeta.

Pred volitvami je bilo nekaj odmora, po katerem je bila objavljena odborova lista, katere je bila izvoljena z absolutno večino.

Novi predsednik Andrej Mele je bil sprejet z aplavzom. Za izvolitev se je zahvalil s sledečimi besedami: „Prav lepo se zahvalim za nalogo, ki ste mi jo naložili kot članu SKADa. Čeprav ravno izvoljeni odbor predstavlja SKAD, je delo in bodočnost organizacije v rokah vseh članov. Da bo ta bodočnost rodila obilne in dobre sadove, je najbolj potrebna iskrenost in medsebojna ljubezen, tako kot je nekoč zapisal Leopoldo Lugones: Človek je najbolj srečen takrat, ko ima srce polno ljubezni in vere.“

Ostali odbor sestavljajo še Terezka Osojnik, Marjeta Rožanec, Simonka Rajer, Polde Mahalan, Jože Dobovšek.

Pri predlogih je bila izrečena želja, naj novi odbor skliče izredni občni zbor, na katerem naj bi se spremenila pravila organizacije.

Ker ni bilo drugih predlogov, se je občni zbor zaključil.

Po občnem zboru je p. Alojzij Kukovica daroval sv. mašo za vse člane SKAD-a.

J. C.

Vsak teden ena

PRIHOD SLOVENCEV

Alojz Gradnik

*Od gora karpatskih vro krдела...
Kakor reka silna in droča
poplavila so že vsa cvetoča
polja, sela, trge, mesta bela.*

*Padla je Celea v kup pepela,
ali vojska vseuničujoča
šele tam ustavi se, kjer Soča
v Salicanusu ovinek dela.*

*V prah poklekne in odpaše meče
in na žrtvenike zlatoruma
fagnjeta položi v čast Peruna.*

*„To bo meja,“ vojskovodja reče.
In na Brda onostran pokaže:
„Tam naj bodo naše zadnje straže!“*

Pred dvajsetimi leti v „Svobodni Sloveniji“

10. maja 1951. — št. 19.

FARSA BREZ HUMORJA

Pred nekaj dnevi so listi objavili, da je Tito sporočil v Washington, da potrebuje nujno 100 milijonov dolarjev, ako hoče še dve leti ostati na oblasti. S tem denarjem bi lahko kril primanjkljaj v proračunu. V Washingtonu so pohiteli povedati, da so temu novemu kreditu zelo naklonjeni, istočasno pa potrdili, da je že na poti blaga in surovin za Tita v višini 28 milijonov dolarjev. Vse to bo šlo za Titovo vojsko, vendar pri tem ni nobene pošiljke orožja. V Angliji so prav tako zelo ugodno naklonjeni za posojila in pošiljke materiala Titu. Jugoslavija se dviga visoko pri raznih vladah na zahodu; vse govori o tem, kako važna je Jugoslavija kot postojanka proti sovjetski Rusiji. Ker se je Tito skregal s tovariši v kominformu, je nehal biti zaveznik Stalinov in dasi Tito ostaja komunist — in po lastnih izjavah celo pravovernejši komunist kakor pa so Stalin in njegovi tovariši v politbiroju v Moskvi — so v New Yorku in drugod začeli govoriti, da Jugoslavija ni več za železno zavezno. Vključ svoji strogi komunistični orientaciji je Jugoslavija baje „prešla“ v zahodni tabor in to govore ne samo poklicni diplomati, ki smejo govoriti drugače kakor pa mislijo, ampak celo številni predstavniki kulturnih in ideoloških smeri, ki se radi trkajo na prsi, kako so protikomunistične. Ker bo Titov vojak eventualno streljal proti Stalinovemu napadcu, zato v Titovi Jugoslaviji ni več tistih okoliščin, ki temu režimu dajejo pečat diktature in policijskega terorja...

Zgodovina je mnogim diktaturam ohranila zaključek, ki je bil podoben farsji, toda pogosto je bilo v teh farsah več tragike kakor pa humorja.

Slovenci v Argentini

Družinska sreča. V družini Petra Slovence in njegove gospe Terezije roj. Štirn iz Yacuiba, Bolivija, se je v Tartagalu v Argentini 27. januarja rodil prvorojenec Peter Ergen. Krstil ga je v Mendoza 10. marca, na veliko soboto, med slovenskimi velikonočnimi obredi č. g. Jože Horn. botra sta bila Ana in Janez Štirn iz Mendoze.

V družini Ivana Selana in njegove gospe Majde roj. Levar, pa je bila dne 8. maja t. l. rojena hčerka Helena Magdalena.

Srečnima družinama naše iskrene čestitke.

V OCENO SMO PREJELI

Lojze Iljica, Huda Pravda (povest iz domobranskega življenja). Izšla je v založbi Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu kot 77. publikacija. 351 strani. Broširan izvod stane 13 novih pesov, v platno vezan pa 16.

PO ŠPORTNEM SVETU

Planinska založba PZS bo izdala nove planinske vodiče, ki bodo obsegali celotno področje Slovenije. Prvo knjigo „Planinski vodnik Karavanke“ so že dali v tisk. Knjigo je napisal prof. Stanko Klinar, obravnava pa gorstvo iz slovenske in avstrijske strani.

Predstavniki Švice, Francije, Avstrije, Jugoslavije, Italije in ZRN — to je držav, kjer je alpsko smučanje — slalom in smuk — specialiteta, so se dogovorili, da ne bodo nastopili na zimski olimpijadi v Sapporo, Japonska, če bi Mednarodni olimpijski odbor potrdil suspenz 10 tekmovalcev, ki jih obtožujejo profesionalizma. Teh 10 tekmovalcev hoče MIO kaznovati, ker so delovali kot profesionalni inštruktorji v Kaliforniji. Domenili so se tudi, da bodo organizirali tekmovanje v St. Moritzu, če bo Mednarodni olimpijski odbor vztrajal pri svoji zahtevi o kaznovanju.

OBVESTILA

SOBOTA, 15. maja 1971:

Okrogla miza Slov. kult. akcije: Problematika naše politične emigracije.

Fantje naraščajniki iz Ramos Mejije se spet snidemo takoj po šoli (ob 18.30) v Slomškovem domu. Konec srečanja točno ob 20.

NEDELJA, 16. maja:

V Slomškovem domu v Ramos Mejiji Mladinski športni dan, s tekmovalnim v odbojki. Ob 18.30 prosta zabava.

V škofovem zavodu v Adroguetu bo ob 15. roditeljski sestanek. Vabljeni vsi starši gojencev.

ČETRTEK, 20. maja 1971:

V Slovenskem domu v San Martinu bo na sestanku Lige Žena Mati ob 18.30 predavanje: Naši ljudje v bolnišnici.

SOBOTA, 22. maja 1971:

Starše dijakov Slov. srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka vlijudno vabimo na informativni sestanek, ki bo ob 17.30 v Slov. hiši.

Za dobro voljo

Nesreča

„Ali mislite, da prinese poroka na petek nesrečo?“

„Ne vem, zakaj naj bi bil ravno petek izjema.“

Poštenjak

Ko je poštenjak prišel do stolčka, se je začel okoriščati z ljudskim imetjem; bilo ga je namreč sram, da bi bil izjema.

OD DOMA

Pri nas je še vedno tako, da teorijo božamo, prakso pa tepemo.

Pri nas nimamo razredov v starem pomenu besede. Imamo le višji in nižji delavski razred.

Naši odgovorni res na vsako vprašanje najdejo odgovor. A s tem še daleč niso rešili vprašanja odgovornosti.

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT

Uradije od 17.30 do 19.30.
Ponedeljek, sredo, petek

Lavalle 2331, p. 5. of. 10
T. E. 47-4852

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

specialist za ortopedijo
in travmatologijo

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed.
Zahtevajte določitev ure na
telefonu 49-5855

NEDELJA, 23. maja:

V Slovenskem domu v San Martinu celodnevni mladinski dan.

V Našem domu v San Justo predava po maši p. dr. Kukovica. Vabi Zveza žena in mati iz San Justa.

TOREK, 25. maja 1971:

V Slovenski hiši bo dopoldne pripravila Družabna pravda zborovanje v počastitev osemdesetletnice okrožnice Rerum novarum in občini zbor.

ČETRTEK, 27. maja 1971:

Občni zbor Zveze slov. mater in žena ob 16.30 v Slovenski hiši. Vse gospe iskreno vabljene!

NEDELJA, 30. maja 1971:

Dan Zveze slovenskih mater in žena. Ob 16.30 sv. maša v Slovenski hiši, nato čajanka za dobrodelni sklad Zveze. Pri-srčno vabljene vse gospe z družinami.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Prosvedno športi tečaj, ki ga vodi g. profesor Tine Vivod, se bo nadaljeval 16. maja ob 11 v Slovenski hiši. Vsi udeleženci lepo vabljeni!

Zedinjena Slovenja že pripravlja spominsko proslavo za naše padle junake. 30. maja bo položitev venca pred spomenikom generala San Martina. 6. junija bo pa domobranska proslava v Slovenski hiši. K udeležbi že sedaj pri-srčno vabljeni!

Slovenska radijska oddaja bo v tistem času tudi posvečena temu spomenu.

Pisarna in knjižnica ZS je odprta vsak dan, razen ob sobotah, od 15.30 do 20.

ZVEZA SLOV. ŽENA IN MATER

Zveza slovenskih žena in mater ima vsako leto zadnjo nedeljo v maju svoj dan. Ob tej priložnosti se zberejo družine na prijateljsko popoldne, da se medsebojno zblizajo in seznanijo z nameni in delom zveze. Ker je eden od nujnih namenov zveze socialna pomoč rojakom v potrebi, je naloga odbora, da oskrbi materialna sredstva. Zato je letos

DRUŽABNA PRAVDA

lepo vabi vse rojake in rojakinje na

PROSLAVO OSEMDESETLETNICE DELAVSKE ENČIKLIKE
„RERUM NOVARUM“

ki bo na argentinski državni praznik, v torek 25. maja dopoldne v prostorih Slovenske hiše.

Ob 9 sv. maša v kapeli.

Ob 10 slavnostno zborovanje.

Po zborovanju bo redni občni zbor Družabne Pravde.

ZVEZA SLOVENSkih MATER IN ŽENA

30. maja 1971

ČAJANKA

za dobrodelni sklad Zveze

Slovenska hiša

Začetek ob 16.30 s sveto mašo

izdal umetniške odtise lesoreza, ki ga je izdelal in daroval slovenski umetnik Andrej Makek. Odtisi so že naprodaj in bo ves izkupiček namenjen socialnemu skladu Zveze slov. mater in žena.

Odbor toplo priporoča vsem rojakom, da podpro dobrodelno prizadevanje Zveze slovenskih mater in žena in odkupijo umetnino za ceno desetih novih pesov.

Nova sezona tradicionalnih kulturnih večerov bo Slovenska kulturna akcija začela v soboto, 15. maja 1971, ob osmih zvečer v gornji dvorani Slovenske hiše z obravnavo vprašanja „Problematika naše politične emigracije v luči cerkvenega nauka“. Večer je zasnoval in pripravil v okviru teološkega odseka dr. Mirko Gogala, ki bo kot glavni referent vprašanje razglabljal v obliki razgovora okrog okrogle mize, pri katerem bodo lastne poglede na isto temo podali: ga. Marijana Batagelj, dr. Vinko Brumen, Jože Dobovšek ml., Pavel Fajdiga, Avgust Horvat, dr. Jože Krivec, Miha Stariha, Jože Škerbec, prof. Pavle Verbič, prof. Tine Vivod in gđc. Marija Zorc.

Mladi in ljubezen:

tema na mladinskih večerih
Prihodnji večeri bodo:
San Martin: Slovenski dom v soboto, 15. maja, ob 20.

Slomškov dom: v sredo, 19. maja ob 20.

Naš dom: v četrtek, 20. in 27. maja, ob 20.

Pristava: ob petkih, 14., 21. in 28. maja, ob 20.

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL
CASCANTE
Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

TEOLOŠKI TEČAJ ZA LAIKE

V soboto, 15. maja ob 17 se bo nadaljeval teološki tečaj, ki ga prireja SKAD. Opozorjamo tudi, da bo v bodoče tečaj sledeče sobote: 22. maja, 5. in 19. junija, 3., 17. in 31. julija, 14. in 28. avgusta, 11. in 25. septembra, 9. in 23. oktobra, ter sklep tečaja 13. novembra.

SLOVENSKA KULTURNA
AKCIJA

1. kulturni večer
XVIII. sezona

Problematika naše
politične emigracije
v luči cerkvenega
nauka

Predava in vodi
dr. Mirko Gogala

v obliki razgovora okrog okrogle mize, kjer bodo sodelovali:

ga. Marijana Batagelj, dr. Vinko Brumen, Jože Dobovšek ml., Pavle Fajdiga, Avgust Horvat, dr. Jože Krivec, Miha Stariha, Jože Škerbec, prof. Pavle Verbič, prof. Tine Vivod in gđc. Marija Zorc

Sobota 15. maja 1971 ob osmih
v gornji dvorani Slovenske hiše

SFZ

SDO

RAMOS MEJIA
vabita 16. maja na

ŠPORTNI DAN

Začetek dopoldne ob 9

Ob 18 prosta zabava

Sodeluje orkester PLANIKA

Podjetniki, delavci, uradniki, upokojeanci, moški in ženske, otroci, stari, mladi, suhi, debeli, vsi so zastopani med 1.200 člani naše zadruge. Če slučajno vi še niste pristopili v naš krog, storite to čimprej, v vašo korist. To vam svetuje

Kreditna zadruga

S. L. O. G. A.

(Cooperativa de Crédito Ltda.)

Bm. Mitre 97

Tel. 658-6574

Ramos Mejía

Uradne ure: ob torkih, četrkih in sobotah od 16—20.
Varna in dobro obrestovana naložba za vaš denar. Posojila, menjava čekov in menic, pod zelo ugodnimi pogoji.

23. maja

MLADINSKI DAN - SAN MARTIN

sdo sfz

8. ODOJKA FANTJE IN DEKLETA • 11. SV. MAŠA • 12. KOSILO • 15. FINALE ODOJKE • 16.30 KULTURNI PROGRAM PLANIKO

18. ZABAVA S

PLANIKO

Aleksander Solženicin:

19

En dan Ivana Denisoviča

Pisarna sestoji iz dveh sob. Iz druge, katere vrata so sedaj le na pol zaprta, se sliši gromovit delovodje glas:

— Stroškov s plačevanjem delovne sile je preveč. Preveč je tudi trošnje gradbenega materiala. Jetniki sekajo dragocene deske in si kurijo v ogrevalnicah. Enako tudi s sestavnimi deli montažnih hiš. Vi pa kakor da tega ne vidite. Pred dnevi so ob močnem vetru jetniki raztovarjali cement in ga prenašali deset metrov daleč. Sedaj je kraj pokrit s cementom, da sega do gležnjev. Delavci so pa sivi odšli v taborišče. Koliko je tu izgube?

V kotu, takoj za vrati, sedi na stolu brez naslonjača postrežnik, obnemogel od vročine... Zraven je škurpatenka, B-219. Je to dolga lojtra, ki je pogledal skozi okno tja, kjer so deli montažnih hiš. Boji se, da bi mu kaj ukradli. Kar, boter, strešno lepenko smo ti pa le zmaknili.

Cezar sedi, udobno oprt na mizo, in kadi pipo. Šuhovu obrača hrbet, zato ga ne vidi.

Nasproti mu sedi jetnik z dvajsetimi leti stroge ječe. To je H-123, starac precej krepke postave, Jé kašo.

— Nikakor ne, batjuška, — govori Cezar nežno, nič vsiljivo. — Eisensteina moramo priznati genialnost, objektivnost terja to. Mar ni „Ivan Grozni“ nekaj genialnega? Pomislite na ples

opričnikov v maskah! Sence v katedrali!

— To je spakovanje! — se jezi starac, tako da se mu žlica ustavi na poti v usta. Umetnosti je toliko nakopičene, da sploh ni več umetnost. Namesto vsakdanjega kruha ponujajo poper in mak! Za nameček pa zagovarja najbolj gnusno idejo, ko opravičuje tiranstvo ene osebe. Iz treh generacij ruske inteligence se dela norca! (Starac je kašo brez čustva, zato mu ne bo za legla.)

— Kakšno tolmačenje bi sicer dovolili?

— Torej gre za dovoljenje? Potem ne trdite, da je genij! Imenujte ga rajši prilizjenca, ker je izpolnil hlapčevsko vlogo. Genij ne kroji tolmačenja, da bi bilo vseč tiranom!

Šuhov je zakašljajal. Bilo mu je nerodno, ker je moral pretrgati inteligentni pogovor. Tudi pa ni imelo smisla, da bi stalno tu čepel.

Cezar se je obrnil in vzel skledo kaše, ne da bi šuhova sploh pogledal. Kakor bi mu kaša prijadrala sama po zraku. Nato je nadaljeval svoje:

— Poslušajte vendar, umetnost pomeni „kako“, ne pa „kaj“.

Tedaj je H-123 z dlanjo pokonč usekal po mizi:

— Oprostite, ne! Naj vrag vzame

vaše „kako“, če mi ne vzbuja dobrih čustev.

Šuhov je še nekoliko počakal. Prav toliko časa, kolikor se spodobi za človeka, ki je prinesel kašo. Upal je, da mu bo morda Cezar dal kaditi. A ta je čisto pozabil, kdo stoji za njegovim hrbtom.

Šuhov se je torej obrnil in tiho odšel iz pisarne.

Dobro, zunaj ni preveč hladno. Z zidanjem bo danes kar šlo.

Na snežni stezi je šuhov opazil kos odlomljene žagice. Bila je jeklena. Sedaj je sicer ni potreboval, a nikdar se ne ve, kdaj lahko pride prav. Pobral jo je in vtaknil v hlačni žep. Ga bo že skril na toplarni. Imeti rezervo je boljše kot biti bogat.

V dvorani je bilo prav temno v primeri s sončno planoto. Tudi ni bilo nič bolj toplo, le vlage je bilo precej.

Okrog peči, ki jo je postavil Šuhov, in one, kjer se je sušil pesek, se je zbrala brigada. Kdor ni našel prostora, se je usedel na rob maltarke. Brigadir je sedel pri peči in jedel kašo, ki mu jo je na peči pogrel Pavlo.

Šuhov je žul šepet. Fantje so bili dobre volje. Tiho so povedali Šuhovu, da je Tjurin dobro uredil procenete in se vrnil vesel.

Za kakšno delo je dobil visoke procenete, to je vedel le brigadir. Poglelmo le današnji dopolden. Kaj smo naredili? Pravzaprav nič! Za postavljeno peč ne plačajo. Za ogrevalnico tudi ne, saj smo jo prilagodili zase, ne za gradnjo. A pri dnevnem poročilu o oprav-

ljenem delu je treba zapisati nekaj, kar bodo upoštevali. Najbrž pomaga brigadirju še Cezar, sicer bi ga brigadir tako ne spoštoval.

Dobro urediti procenete — to se pravi, da bodo prihodnjih pet dni prejeli dobre obroke. Pravzaprav dnevov ne bo pet, temveč le štiri. S petim dnevom razpolaga administracija, ki ta dan deli vsemu taborišču minimalen obrok. Tako dobrim kot slabim delavcem. Nikdo se ob tem ne čuti užaljenega, ker je zagotovljena enakost, a varčevanje gre na račun želodca. Pa jetniški želodec prenese marsikaj. Danes bo že šlo, najedli se bomo pa jutri. S to mislijo gre taborišče v posteljo tega petega dne.

Če pa pomisliš, delamo pet dni, je mo pa samo štiri!

V brigadi je tiho. Kdor le more, kadi. Skupina se izgublja v temi in iz nje gleda na ogenj, kot velika družina. Vsi poslušajo, kaj pove brigadir bližnjim zraven peči. Brez razloga ne zine niti besedice. Če pa pripoveduje kaj, pomeni, da je dobre volje.

Andrej Prokofijevič Tjurin se tudi ni navadil, da bi jedel s kučmo na glavi. Sedaj si na obrtiti glavi lahko videl, da je stara. Plamen iz peči osvetljuje njegove svetle lase, kratko ostržene, med katerimi je precej sivih.

— ...Bal sem se že bataljonskega poveljnika, kaj šele polkovnega, h kateremu sem bil klican. „Rdečearmejec Tjurin se javlja na vaše povelje...“ Njegove divje obrvi so zasršale vame. „Ime, očetovo ime?“ Povedal sem.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare

Director: Tone Mizerit

Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual N° 1.086.173

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1971: za Argentino \$ 3.500.—. Pri pošiljanju po pošti \$ 3.600.—. — ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213

PORAVNAJTE ZAOSTALO
NAROČNINO!